National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
DEC 3 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/C/14/5

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 81 (2813) XXX aastakäik — Teisipäeval, 17. novembril 1981 — Tuesday, November 17, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

Eesti Ühispanga majanduslik olukord paraneb

Ontario suuremad ühispangad ei poolda Ühispankade Keskpanga isemeelset poliitikat

Seoses Kanada praeguse kõikuva majanduspoliitikaga ning selle tagajärgedega Ontario Ühispankade Keskpangle ja ühispankadele, andis Toronto eesti ajalehtedele jutuajamise Toronto Eesti Ühispanga juhatuse esimees V. Noolandi ja panga laekur A. Kütt, kes eriti valgustasid Keskpanga omapärast poliitikat, millega tahetakse keskpanga majanduslikud raskused veeretada liikmespankade, nende hulgas ka Toronto Eesti Ühispank, kaela.

V. Noolandi mainis, et Kanada valitsuse üldine majanduspoliitika kõrgete laenuprotsentidega, mille eesmärgiks on võitlus inflatsiooni vastu ja Kanada dollari kaitsmine, on tekitanud Kanada majanduses ebastabiilse olukorra, mis on toonud endaga kaasa üldise produktsiooni languse ja mitmes tööstusharus suure tööpuuduse.

See poliitika on tekitanud suuri raskusi ka finantsasutustele, esmajoones trust kompaniidele ja ühispankadele.

Need rahaasutused on sunnitud maksma kõrgeid protsente hoiustelt ja võtma kõrgeid protsente laenudelt, et finantseerida kinnikülmunud madalate protsentidega investeeringuid, eriti neid, mis on paigutatud keskvalitsuse ja provintsivalitsuse laenupaberitesse (bondid) ja tähtajalistesse kinnisvaralaenudesse, põhjustades sellega tunduvat kasumi langust.

Selle olukorra parandamiseks on rahaasutused püüdnud leida teid ja võimalusi oma sissetulekute suurendamiseks.

Ontario Ühispankade Keskpank tuli oma majandusliku olukorra kergendamiseks äsja Torontos peetud ühispankade esindajate erakorralisel üldkoosolekul välja üllatusliku ettepanekuga — anda ühispankade summasid madala intressiga keskpanga käsutusesse, mida keskpank investeeriks kõrgemate intressimääradega, et katta saadud lisakasumiga kahjusid, mis on tekkinud pikaajalistesse valitsuse laenupaberitesse tehtud investeeringutelt.

Toronto Eesti Ühispank hääletas koos teiste suuremate ühispankadega selle ettepaneku vastu, kuna Eesti Ühispangal tuleb võidelda endal samade probleemidega ja tal pole võimalik võtta oma kanda teiste asutuste kahjusid.

Keskpanga ettepaneku poolt hääletas 72 protsenti koosolekust osa võtnud pankadest, mis ei taga aga veel ettepaneku kinnitamist Ontario valitsuse poolt, kuna Ontario vastava ministeeriumi nõudeks on, et ettepaneku poolt hääletanud ühispankade varad peavad moodustama kogusummas 80% Ontario kogu ühispankade varadest. Otsuse kinnitamata jätmine toob kaasa olukorra, kus keskpangal tuleb leida teisi teid oma sissetulekute suurendamiseks kas ülekanadalise ühispankade keskpanga või Lääne-Kanada provintside ühispankade tugevate keskpankade kaudu.

Kui see võimalus ei realiseeru, siis on tõenäoline, et Ontario valitsus võtab ühispankade seaduse muutmisega keskpanga juhtimise oma kätte.

Valitsuse esindajad kinnitasid koosolekul, et kõikide liikmete hoiused ühispankades on juba praegu tagatud Ontario valitsuse poolt.

Puudutades Toronto Eesti Ühispanga majanduslikku olukorda, märkis V. Noolandi, et eestlaste rahaasutusel on meist mitteoleneva Kanada valitsuse finantspoliitika tulemusena tulnud kanda kahjusid valitsuse laenupaberitesse (bonds) tehtud investeeringutelt, mis on õnneks lühiajalised ja laekuvad järk-järgult lähemas tulevikus.

Intresside praeguse languse tulemusena paraneb panga olukord pidevalt kuna pank saab vahepeal kõrgete intressimääradega väljaantud laenudelt kõrgemat intressi kuid maksab ise hoiustelt praeguste määrade alusel odavamat intressi.

Küsimusele, kas ka Toronto Eesti Ühispank pole kaalunud Ühispankade Liidust ja selle allorganist — keskpangast — lahkumist, nagu seda on teinud juba mõned teised suuremad ühispangad, vastasid V. Noolandi ja A. Kütt, et seda on praegu väga raske teha, kuna Eesti Ühispank on seotud Liidu arvepidamise süsteemiga. Mõlemad juhatuse liikmed avaldasid siiski lootust, et keskpanka võlakoorma kergendamiseks leitakse teisi võimalusi liikmespankade koormamise asemel.

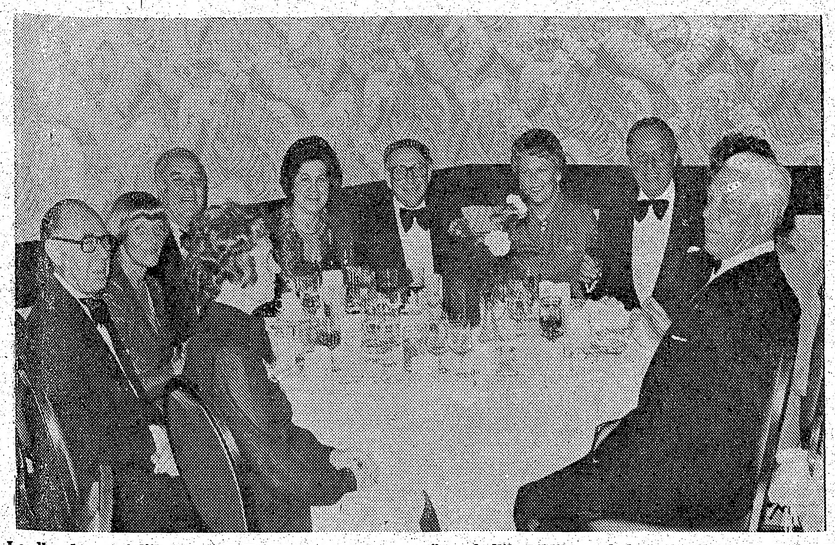

Laudkond asutajaliikmetega T.E. Segakoori 30. aastapäeva ballil. Pildil vasakult ümber laua pr. Küla, V. Küla, pr. Sildva, V. Sildva, Endla Meriorg, E. Meriorg, Juuli Kristal, Paul Kristal ja Karl Polli. Neist on asutajaliikmed V. Sildva, Endla Meriorg, P. Kristal ja K. Polli. Foto: Vaba Eestlane

Võitlus inflatsiooni vastu kõige tähtsam

Kanada finantsminister MacEachen avaldas riigi uue eelarve

OTTAWA — Kanada finantsminister Allan MacEachen kandis möödunud neljapäeval födaraalparlamendis ette riigi uue eelarve, milles pannakse märga tavalt suurt rõhku inflatsiooni vastu võitlemisele kuid pühendatakse opositsiooni ja teiste kriitikute arvates vähe tähelepanu majanduselu elustamisele ja tööpuuduse vastu võitlemisele. Eelarve põhjal võib Kanada majanduselus järgmise aasta jooksul ennustada suuremat tööpuudust, madalamaid reaal-töötasusid ja madalamat inflatsiooni. Valitsuse arvestuste kohaselt kalkuleeritakse töötute arvu järgmise kuue aasta jooksul keskmiselt 7,8 protsendile ja inflatsiooni 9,5 protsendile.

Käesoleva majandusaasta jooksul ulatub defitsiit riigi eelarves 13,3 miljardi dollarile, kuid finantsminister loodab, et 1982/83 on seda võimalik viia 10,5 miljardi dollarile.

Uues eelarves on suletud terve rida maksusüsteemis esinevaid auke, mis soodustasid rikkaid ning andsid neile võimaluse maksude maksmisel teatud kombinatsioonideks.

Maksustamise alla kuuluvad nüüd kompanii autod, intressivabad hüpoteegid ja laenud, tasuta lennusõidupiletid, suvemajade müügid jne.

Eelarves tullakse appi ka nendele isikutele, kes eriti kannatavad hüpoteeklaenude kõrgete intressimäärade tulemusena. Valitsus arvab, et tema abistamisaktsiooni raamidesse kuuluvad umbes 12.500 elumajade omanikku, kes saavad 3000-dollarilise toetuse hüpoteekide maksmisel.

Farmerite abistamiseks odavate laenudega on reserveeritud 50 miljonit dollarit ning ehitajatele lubatakse 7500 dollari ulatuses intressivaba laenu renditavalt elamisühikult,

mis rajatakse korterikitsikuse alla asuvatesse piirkondadesse.

Tulumaksu arvestamisel ei saa enam maha arvestada ka Registered Retirement Savings Plani sissemaksude tegemiseks laenatud summade intresse ning perekond võib müüa ainult ühe oma elamutest ilma kapitalikasvu maksu maksmata.

Levesque nõudmised Ottawale

MONTREAL — Quebeci peaminister Rene Levesque kinnitas, et ta alustab keskvalitsusega Kanada põhiseaduse küsimuste arutamist alles siis kui ülejäänud Kanada annab Quebecile tunnustuse „rahvusena". Levesque väitis, et Quebec jätab endale tulevikus põhiseaduse muutmise osas vetoõiguse ning ei loobu täielikust kontrollist provintsi hariduspoliitika kujundamisel.

Columbia maandus enneaegselt

Maailmaruumilendu peetakse sellele vaatamata õnnestunuks

WASHINGTON — Ühendriikide maailmaruumilennuk Columbia maandus sujuvalt möödunud laupäeval Kalifornias, jättes selja taha 900.000 miili pikkuse teekonna maailmaruumis. Sõiduk maandus siiski kolm päeva varem kui see originaalselt oli kavandatud, kuid suutis siiski peaaegu sajaprotsendiliselt täita kõik ettenähtud ülesanded. Enneaegse maandumise põhjustas rike ühes kütteelemendis.

Kalifornias jälgis sõjaväe lennuväljal 200.000 inimest lennuki maandumist. Mõlemad astronaudid õhujõudude kolonel Joe H. Engle ja mereväe kapten Richard H. Truly sooritasid laitmatu maandumise pärast seda kui nad olid maailmaruumis olnud 54 tundi.

National Aeronautics and Space Administration deklareeris, et uurimisleid on kõigiti õnnestunud,

Edwardsi ligemale vaatamata mõningatele mehaanilistele riketele, mis sundisid lennuki ettenähtud ajast varem maanduma.

Maailmaruumilennuk Columbia jääb mõneks ajaks Edwardsi lennuväe baasi, kus ta põhjalikult ekspertide poolt üle vaadatakse. Seejärele toimetatakse ta suure reisilennuki Boeing 747 turjal idaranniku,

kus algavad ettevalmistused uueks lennuks, mis toimub eesoleva aasta märtsis.

Toronto Eesti AIANDUSKLUBI

neljap., 26. nov. 1981 kell 8 õ.
Eesti Majas

loeng — J. LUIK
„VILJAPUUDE KÜLMAKINDLUSEST JA SORTIDEST"

KÕIK TERETULNUD!

wintario

12. novembril peetud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud piletile 383756. $10.000 võitsid piletid nr-d 663-969 ja 666123, $1000 — 44183, $100 — 6542, $10 — 325, $50 — seganumbrid 314373 ja tasuta piletiraamatu nr. 76.

Eesti Abistamiskomitee Kanadas

LOTERII

toimub pühapäeval, 6. detsembril kell 12 päeval
Eesti Maja keskmises saalis

Annetusi palutakse tuua EAK-sse äri lahtioleku aegadel.

EKKT — Eesti Kunstnike Koondis Torontos

XXVI KUNSTI AASTANÄITUS

Peetri kiriku näitustesaales,
Roehampton ja Mt. Pleasant (Eglintoni lähedal).

Avatud neljap., reede ja laup. 6—9 p.l. ja pühap. 2—9 p.l.

METROPOLITAN UNITED KIRIK
Church ja Queen St. East

Pühap., 6. dets. kl. 16.00

ADVENT-KONTSERT

Osalevad: TEBK Noorte- ja segakoor Ch. Kipperi juhatusel, Jeremy Viinalass — viiul, Marika Wilbiks — sopran, Jaan Medri — bariton, Edgar Toompuu — kõne.

Kavas: H. Duesbergi, M. Miido, K. Raidi, R. Toi ja maailma klassikute helitöid. Sissepääs tasuta

Eelteade

A/S Eesti Maja Torontos

Uueaasta vastuvõtu ball

31. detsembril 1981

Tants ★ Eeskava ★ Einelaud ★ Baar

Pääsmete müük Eesti Maja büroos esmaspäeviti ja neljapäeviti 7—8.30 õ. alates 23. nov.

Eesti Majandusklubi Kanadas

teisip., 24. nov. s.a. kell 7.30 õ.
Eesti Maja noorteruumis (4. korrusel)

eriteadlaste seisukohti.

„MAJANDUSELU TÄNAPÄEVAL JA TULEVIKUS"

Lennart Kadak — „GLOBAALNE ÜLEVAADE AKTSIATURUST"
Ilmar Martens — „ÖKONOOMILINE ÜLEVAADE"
Kaius Meipoom — „KINNISVARAD"
Arvo Niitenberg — „ÖKONOOMIA JA ENERGIA
Harry Rannala — „PÕHJA-AMEERIKA AKTSIATURG"
Olev Träss — moderaator

Pärast ettekandeid diskussioon

KÕIK TERETULNUD! Sissepääs tasuta!

Maalikunstnik

ARVILLE PUSTRÖM-UUS'i

KUNSTINÄITUS

toimub Toronto Eesti Maja väikeses saalis
27., 28. ja 29. novembril

Avatud reedel 11—8, laup., 11—10 ja pühap. 11—8

Timmas

UUED TÖÖD 17.—28. novembrini

GUSTAFSSON GALLERY
84 Yorkville Ave., Toronto, tel. 964-6052

Avamine teisip., 17. nov. 7.30—10.00 õhtul
Galerii ajad: teisip.—laup. 10—6

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Invaliide Toetava Naisringi pere, kes aitas energiliselt kaasa Torontos Eesti Majas toimunud moenäitusel. Esireas vasakult pr-d J. Ohi, H. Kreem, esinaine V. Lindeman, L. Kirs ja M. Ehrstein. Teine rida vasakult: pr-d. E. Agask, M. Tiio, Laarne, A. Laanep, Kukk, A. Misler, Härm, J. Kübarsepp ja prl. A. Orunukk. Kolmas rida vasakult: pr-d A. Valdson, M. Kivilo, L. Pent, Õ. Türk, Kruusement, E. Vooglaid, H. Salumets.
Foto: Brian Meret

Uued tuuled Kesk-Idas

Kesk-Ida probleemide lahendamine ning rahu saavutamine ühest küljest Iisraeli ja teisest küljest Araabia riikide vahel on jõudnud uude faasi. Pärast Egiptuse president Sadati mõrvamist ei ole Camp Davidi kokkulepetel enam Araabia maailmas tugevaid kaitsjaid ning uued tugevad tuuled, mis ei ole enam soodsad Iisraelile, on hakanud puhuma ka Lääne-Euroopas, kus mõned diplomaadid on andnud selgelt mõista, et Camp Davidi kokkulepe on surnud ja nüüd tuleb hakata otsima ja määritlema uusi aluseid Iisraeli ja Araabia riikide vahekordade korraldamiseks ning Palestiina küsimuse lahendamiseks.

Üheks selleks uue poliitika aluseks on Saudi Araabia kroonprintsi Fahd'i poolt esitatud kaheksapunktiline plaan, mis nõuab Iisraeli okupatsioonijõudude väljatõmbamist kõigilt 1967. aastal vallutatud araablaste maa-aladelt, Palestiina riigi rajamist ja Ida-Jeruusalemma andmist araablaste-valdusesse. See plaan on äratanud tähelepanu ja toetamist Inglismaal ja teistes Lääne-Euroopa riikides ja isegi Washingtonis mainitakse, et ettepanek tundub „huvitavana", kuna see annab kaudselt tunnustuse ka Iisraeli riigile, millest Palestiina Vabastamise Organisatsiooni juhid seni on keeldunud.

Iisraelile on Fahd'i plaan aga täielikult vastuvõtmatu ning peaminister Begini mürgiste kommentaaride kohaselt kujutab see endast Iisraeli samm-sammult likvideerimist. Begin toonitab, et Iisrael arvestab Kesk-Ida probleemide lahendamisel Ühendriikides Camp Davidis sõlmitud kokkulepetega, mis saavutati 1978. aastal tolleaegse presidendi Jimmy Carteri juhtimisel ja vahetalitusel pärast kakssteist päeva kestnud nõupidamisi peaminister Bigini ja tolleaegse Egiptuse presidendi Sadati vahel.

Kahjuks ei ole Camp Davidi kokkulepped kõigis küsimustes vajalikul määral üksikasjalised ning paljud lüngad annavad võimaluse eritõlgendusteks, seda eriti Palestiina probleemide lahendamisel. Tegelikult käsitati Camp Davidis Palestiinat ja palestiinlaste tulevikku siidikinnastega ja keegi ei julenud asja tuuma juurde tungida. Lõpuks lepiti kokku Jordani jõe läänekaldal ja Gaza kitsusel elavale 1,2 miljonile palestiinlasele piiratud omavalitsuse andmiseks, mida Iisraeli peaminister Begin nimetas „autonoomiaks". Läbirääkimistel ei käsitatud kui kaugele ulatuvad selle autonoomia piirid, kuid Iisraeli sammude järele otsustades on need Begini tõlgenduse kohaselt väga kokkusurutud, kuna kogu piirkond jääb Iisraeli okupatsioonijõudude ülemvalitsuse alla ning Iisrael ehitab okupeeritud aladele pidevalt juurde uusi iisraeli asundusi. Kokkuleppe kohaselt tuli Palestiina küsimusele detailine lahendus leida viie aasta jooksul, kuid Egiptuse ja Iisraeli läbirääkimised selles küsimuses on alati jooksnud ummikusse, kuna Iisrael ei ole valmis palestiinlastele nende õiguste garanteerimiseks tegema mingeid kontsessioone.

On loomulik, et selline olukord ei saa lõpmatuseni kesta. Maailma suurimaid õliallikaid kontrollivate Araabia riikidega ei saa sellist ebamäärast mängu enam jatkata ja Palestiina küsimusele tuleb leida mingi rahuldav lahendus, eriti kui N. Liit pingsalt Kesk-Ida sündmuste arengut jälgib ja Araabia riikide ja Iisraeli vahelisi tülisid oma huvides ära kasutab, milleks talle soodsaid võimalusi pakub ameeriklaste poliitika, mis seni on ühekülgselt ja võiks ütelda isegi kontrollimatult toetanud Iisraeli tema võitlustes ja tülides Araabia riikidega.

Ronald Reagani Valges Majas on ilmselt jõutud otsusele, et sündmuste areng Kesk-Idas ja Iisraeli isemeelne poliitika, mis ei arvesta Ühendriikide huvidega, võib pikemas perspektiivis osutuda Ühendriikidele ülimalt kahjulikuks ning kogu Araabia maailm oma õliallikatega libiseda Moskva kontrolli alla. Washingtonis tuntakse erilist muret, et pärast Sadati mõrvamist Egiptuses valitsev ebakindlus võib tuua kaasa Egiptuse uue rezhiimi tihedama koostöö Iisraelile vaenulike Araabia riikidega ning selle võimaluse elimineerimiseks on suurendatud sõjalist abi Egiptusele ning organiseeritakse isegi ühiseid sõjaväelisi manöövreid, millest võttavad osa ka Somaalia ja Omani sõjajõud. Kuid samal ajal on ka Washingtonis hakatud otsima diplomaatilisi teid Iisraeli suurtele ambitsioonidele pidurite peale panemiseks ning Palestiina küsimusele rahuldava lahenduse leidmiseks.

Selle lähenemise esimeseks sammuks oli valitsuse otsus Saudi Araabiale komplitseeritud ameerika luurelennukite müümiseks, millele vaatamata Iisraeli suurele vastutöötamisele oma toetuse andis ka senat. Viimasel ajal on Valges Majas hakatud huvi osutuma ka Saudi Araabia rahuettepanekutele ehk ki see toob kaasa vahekordade jahenemise Reagani administratsiooni ja ameerika juutluse vahel. Praeguse kursi järele otsustades võib oletada, et Ühendriigid panevad oma rahuofensiivi organiseerimisel suurt rõhku mõõdukate Araabia riikide abile eesotsas Jordaaniaga. Kuid ka siin on ette näha suuri vastuolusid kuna ameeriklased tahavad jäädа põhiliselt Camp Davidi ebamääraste kokkulepete juurde, mis on aga Jordaania kuningale Husseinile täielikult vastuvõtmatud. President Reagani ja kuningas Husseini vahel äsja toimunud läbirääkimistel jäi Hussein kindlalt oma seisukohtade juurde, kinnitades, et palestiina rahva ainsaks seadusepäraseks esindajaks on Palestiina Vabastamise Organisatsioon, mis Iisraeli poolt on tembeldatud terroristide jõuguks.

Tundub, et Valge Maja on Kesk-Ida küsimuste lahendamisel praegu kolme aktsiooni ristteles: ta peab tiivustama Iisraeli-Egiptuse läbirääkimisi, meelitama oma leeri Araabia mõõdukaid riike ja olema valmis uuteks sõjalisteks kokkupõrgeteks Iisraeli ja Palestiina Vabastamise Organisatsiooni jõudude vahel. Kõik need küsimused on erakordselt komplitseeritud ja ameeriklastele ei paista praegu veel kusagilt kergendusele ja lahendusele vihjavat signaaltuld.

K. A.

Viiekümnene „Vapaa Sana" Torontos

Suurim soomekeelne ajaleht Kanadas tähistas oma poolesajandi pikkust ilmumist

Novembri alguses tähistas Torontos oma 50-aastast ilmumist suurim soomekeelne ajaleht Põhja-Ameerikas „Vapaa Sana". Sündmust märgiti piduliku vastuvõtuga kirjastuse ruumides 6. nov ja 8. nov. juubeliaktusega OISE auditooriumis, kus aktusekõne pidas Soome Ajakirjandse Liidu esimees Veikko Löyttyniemi. Aastapäeva eel sai ajaleht mõnetuhande dollari suuruse toetussumma Soome valitsuselt. Juubeli puhul ilmus eriti mahukas ajalehe number, kus tervitajate hulgas olid Ontario peaminister W. Davis ja minister L. Grossman, soomlasest Kanada keskvalitsuse minister Judy Erola ja Soome vabariigi president kohusetäitja Mauno Koivisto.

„Vapaa Sana" alustas ilmumist 1931. a. maailma majanduskriisi raskeimal ajajärgul, mil kogu maailmas oli enneolematu töötute arv. Selle tõttu ei juletud uuele ajalehele pikka iga ennustada, pealegi kui kohe ilmumisel sattus uus ajaleht kolmelt poolt langevate rünnakute alla.

Kõigepealt tegi soomlaste kommunistide ajaleht „Vapaus" kõik uue ajalehe surmamiseks.

Samuti Duluthis ilmuv „Industrialisti" polnud eriti leplik uue võistleja vastu. Ka Kanada soomlaste erilised isamaalised ja kirikulikud ühingud suhtusid uude lehte kahtlustusega, koguni vihkamisega.

Kuid kõigest hoolimata leht elas ja vähehaaval muutus jõukamaks. Lehe esimene toimetajaskond said vaid nime kohaselt palka, mõnikord tegid selletagi tööd. Organiseeriti töötuist näitetrupp, kes oma esinemistest saadud tulu loovutasid ajalehele. Ametlikult oli ajaleht Tööliste ja Farmerite Liidu häälekandja, olles tugevasti sotsiaaldemokraatlikul liinil.

Ajajooksul „Vabaa Sana" lakkas olemast poliitilise grupi ajaleht ja tõmbas oma juurde ka parempoolsed soome emigrandid, kes olid varem organiseerinud oma rahvusliku ilmega organisatsioone ja olnud eemal poliitilise suunaga seltskondlikust tegevusest.

Nii kujunes „Vapaa Sanast" ajaleht laiemale publikule, mis jälgis oma parimat tehes laia lugejaskonna tegevust ja huvisid. Selle kõrval soome kommunistide oma ajalehes jälgisid hoolikalt Moskva liini ja täitsid sealt saadud juhiseid, kaitsesid Molotov-Ribbentropi pakti ning N. Liidu rünnakut Soome kallale 1939, ülistades samal ajal elu Nõukogude Karjalas.

„Vapaa Sana" kujunemisel on suur osatähtsus olnud endisel toimetajal Bruno Tenhusel, kes oli 1931—34 lehe toimetajaks. Pärast paaris kohas ühistegevuslikes ettevõtetes teenimist, ta tuli tagasi toimetajakohale, kus püsis 1966. aastani. Tal on eriti suuri teeneid Ontario Etnilise Pressiühingu organiseerimisel, mis laienes kogu Kanadat hõlmavaks etniliste ajalehtede organisatsiooniks ja on palju kaasa aidanud sadadele etnilistele lehtedele majandusliku toetuse saamiseks,

aga ka etniliste lehtede tähtsuse rõhutamiseks Ontario ja Kanada valitsuste juures, olles sellega esimene Kanada praeguse mitmekultuurilisuse poliitika arendaja.

„Vapaa Sana" areng on olnud edukas. Ajaleht asutas oma trükikoja, mis sõjajärgsel ajal trükkis peale oma ajalehe veel kaheksat erikeelset ajalehte. Praegu ilmub ajaleht kaks korda nädalas mõne aasta eest ostetud täiesti uuendatud trükitehnilisel menetlusel. Lehe peatoimetajaks on aastast 1966 Lauri Toiviainen, toimetajaks Veikko Rukkila.

„Vapaa Sana" on näide soomlaste sisust, mil on soomlaste ühiskonnas suur osa täita, säilitades emigrantide sidet kodumaaga, soome keele ja kultuuriga, tutvustades aga uutele emigrantidele siinse maa seadusi, sündmusi ja elu. „Vaba Eestlane" soovib kollegile edukat eelolevat poolsajandit!

H. O.

Õlileid Joonia meres

Vana teooria kohaselt võiks idapoolses Vahemeres olla suuri õlivarusid Bulgaaria ja Liibüa suurte õliväljade vahel. Nende olemasolu kohta on saadud lisakinnitust. Kreeka tööstus- ja energiaminister Stefanos Manos teatas, et Kreeka riiklik õlikompanii DEP on avastanud Joonia meres Peloponneseuse läänerannikult esimese õlivälja. Leidu, mis asetseb Katakoloni linna ees, iseloomustati teadaandes „suureks"; lisaks peetakse tõenäolisteks uusi leide lähedal asuvas Joonia mere piirkonnas.

Uus avalikuks tehtud õlileid on Kreeka õliotsimise ajaloo teine, ja sellega koos ei ole sõjaohtu nagu oli esimese õlivälja leidmise puhul.

Peamiselt importõli abil elanud Kreeka alustas oma õliotsimisega juba 1960-ndail aastail. Nendega alustati Egesuse merest, kus otsingute tulemuseks oli 1974 rahvusvahelise õlikompanii rajamine Thasose-saare läheduses.

Rahvusvahelise õlikriisi ajal tehtud musta kullasoone leid tõi siiski pinge aastate pikkuste vahekordade teravnemisele Egeuse vastasranna naabri Türgiga.

● Rootsi Reklaamibüroode Liidu ajakirja „Resume" juurde pääses praktikale 792 soovijast noorest 8, nende seas eestlanna Irene Kiisk. Soovijaist valiti välja kõigepealt intervjuule 39 ja neist 8 praktikandi kohtadele.

● Rootsis anti tervishoiualase asutuse poolt välja broshüüride seeria toitude mõjust ülitundlikele inimestele. Neid levitatakse arstide ja apteekide kaudu. Toidurasvasid käsitav broshüür on koostatud kahe rootslase poolt koostöös dr. Lembitu Reioga, kes töötab vastutaval kohal toitude kontrolli alal.

Kreeka oli juba eelmisel aastal pöördunud Liitunud Rahvaste Organisatsiooni poole kurtmisega, et Türgi valitsus on andnud oma õlikompaniile luba proovipuurimiseks Egeuse merel 27 kohas, mida kreeklased peavad oma territooriumiks. Kreekas valitseb arvamine, et Egeuse mere 354 saart moodustavad merepiirkonnast suure kreeka sisejärve.

Kui õli lõpuks leiti, oli Türgi hakanud koondama tankiüksusi Kreeka piirile ja kardeti, et Türgi hakkab relvajõududega probleemi lahendama.

Lugeja kirjutab:

Afganistan . . .

Küsisin otsekoheselt: „Aga kui palju teie teate kodumaal Afganistanist?" Kuna küsitav oli värske külaline Kodu-Eestist, keskealine, tubli ja tõsine eesti mees, siis oli ka vastus otsekohene: „Teame paljugi — võibolla isegi rohkem peensusteni kui teie siin Kanadas."

Selgus, et mu tuttav tundis isiklikult eesti poissi, kes teenis sundaega venelaste tankirügemendis, asukohaga „naabervabariigis" Lätis. Rügement oli mõni aeg tagasi komandeeritud Afganistani, sealse nukuvalitsusega sõprussidemeid soetama ja Afganistani rahvuslasi, n.n. „bandiite" taga ajama. Õnneks vahetati väeüksus välja juba mõne kuu pärast. Nähtavasti taheti verd värskendada, sest okupatsioonivägede kaotused on päris suured.

Eesti poiss oli kinnitanud, et tuli kogu aeg hoida n.ü. — „pea õlgade vahel", et sind nupujagu lühemaks ei tehta! Asi olevat nii hull, et venelased peavad isegi kohaliku külapoe ukse ette sõitma tankiga või soomusautoga — muidu võid saada paugu iga nurga tagant. Ta rääkis juhusest, kus hambuni relvastatud vene sõdurite veoauto jäi mootoririkke tõttu kusagile mägestikuteele seisma. Mehed ei söandanud autost välja minna, vaid jäid alarmi olukorda kui autojuht läks auto alla vigastust otsima. Kui ta pikema ootamise peale veel välja ei tulnud, mindi kontrollima ja siis selgus, et autojuhi kõri oli vahepeal läbi lõigatud. Kuidas „bandiit" talle ligi pääses, jäi selgumata, aga need juhused on tõsielu tänapäeva Afganistanis . . .

A.A.

Kommentaarid

Tallinnas asuvad VEKSA (Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Ühing) propagandistid hoolitsevad selle eest, et pagulaseestlased saaksid ülevaate praegusest Eesti poliitilisest, majanduslikust ja kultuurilisest arengust. Seda muidugi kommunistide vaatevinklist ja nende poolt valmistatud kastmes. Kujuka pildi selle töö kohta annab propagandalehe „Kodumaaga" äsja Tallinnast välja saadetud 230-leheküljeline broshüür „1000 fakti Nõukogude Eestist," mille nealkiri peaks tõsiolusid silmas pidades tegelikult kõlama „1000 valet Nõukogude Eestist."

Broshüüri sisu on jagatud nelja sektorisse, millest esimene käsitab loodust ja rahvastikku, teine ajalugu ja ühiskondlikke olusid, kolmas majandust ning neljas haridust, teadust ja kultuuri. Kõik need neli sektorit pakuvad huvitavat lugemismaterjali eestlastele, kes Eestis valitsevad tõsiolusid ja tegelikke fakte tunnevad ja neid broshüüris esitatud valedega saavad kõrvutada. Erilist lõbu pakub lugejatele aga kahtlemata alajaotus „Ajaloost ja ühiskondlikest asjadest."

Nii võime „tuhande fakti" raamatust lugeda, et Eestimaa Kommunistliku partei liikmeskonna koosseis oli 1940. aasta kevadel ainult 150 liiget ja lugejale jääb mõistmatuks kuidas see väike parteimeeste jõuk suutis organiseerida 1940. aasta juunis mitmes Eesti linnas „revolutsioonilised meeleavaldused", võtta üle asutusi, politseijaoskondi ja ajalehtede toimetusi, moodustada „revolutsioonilise rahvavalitsuse" ja teha veel palju muudki.

Raamat luiskab häbenematult, et vaatamata väikesele liikmete arvule olevat Eestimaa kommunistlikul parteil olnud tööliskonna peale suur mõju. See on suur vale. Eesti rahvas hoidus kommunistlikust parteist nagu katkust eemale, kuna igale eestlasele oli juba ammu selge, et eesti kommunistid olid ainult venelaste vilkad jooksupoisid, kellede eesmärgiks oli Eesti maa ja rahva mahasahkerdamine venelastele. Kõige seda ei saa ega tohi „faktide raamat" loomulikult kirjutada ja lihtsalt mööda 1940. aasta juunisündmustes peaosa mänginud vene punaarmeest ja Moskvast ning Leningradist välja saadetud sunnrest poliitilisest staabist, kes organiseeris Eesti „revolutsiooni" ja võimu ülevõtmise.

Kuna „faktide" kirjutajatel hakkab nähtavasti omalgi piinlik selliste valedega avalikkuse ette tulla, siis katsutakse ka siingi üle kivide ja kändude komistades vabandusi leida. Nii mainitakse, et sotsialistlik revolutsioon Eestis, Lätis ja Leedus olevat võitnud suhteliselt kergesti, ilma kodusõjata. See olevat tingitud mitmetest põhjustest. Ja siis mängivad broshüüri koostajad välja oma suure trumbi — rahva hoiakule olevat oma mõju avaldanud asjaolu, et Eestis oli

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

21. ja 22. nov.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

28. ja 29. nov.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Hiidlaste Seltsi mardipeol esinesid „Laanelinnud" meeleolulauludega. Pildil ansambel esinemas, saatmas P. Kiilaspea kitarril ja M. Liik elektriorelil. Foto: Vaba Eestlane

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

nõukogude kord juba varem olnud! „Mälestus töörahva oma võimust innustas inimesi võitlusesse nõukogude võimu taaskehtestamise eest," proklameerivad broshüüri autorid sõnasõnalt, suvatsedes sellega kinnitada, et rahvas oli Viktor Kingissepa ja Jaan Anveldi afääridesse niivõrd kiindunud, et ta ihkas Eesti ajaloos lühikest aega kestnud segaseid punaste terroripäevi tagasi.

Kuid vale valeks ja nali naljaks! Broshüüri koostajad leiavad lõpuks ka ise, et valede laine hakkab käima liiga kõrgelt ja töörahva kõrvale tuuakse võimu ülevõtmisel nagu muuseas veel teine tegur — 1940. aastaks olevat Eestis kujunenud proletariaadi võiduks soodsad välis- ja sisepoliitilised tingimused. Alanud Teise maailmasõja ja N. Liidu välispoliitika tõttu (lepingud Balti riikidega ning Nõukogude armee väeüksuste viibimine nende riikide territooriumil) olevat Eesti kodanlik valitsus olnud isoleeritud rahvusvahelise imperialismi põhijõududest ning sellises olukorras ei olevat sõandatud kasutada relvi töörahva vastu.

See on ainuke kord, kus faktide kirjutajad nimetavad põgusalt N. Liidu punaarmee viibimist Eestis. Kuid nad ei maini poole sõnagagi, miks ta seal viibis ja millised olid ta ülesanded.

Kogu broshüür on kirjutatud samas stiilis, tõsiolusid pea peale pöörates, faktidega uperpalle teshes ja valede ahelasse uusi lülitsid tagudes. Raamatukese sisu järele otsustades on see mõeldud nendele generatsioonidele, kes Eestis 1940. nendate aastate sündmusi kaasa pole elanud, vanematele generatsioonidele on see ainult omamoodi naljanumbriks ja vale leksikoniks.

☆

Huvitavama osa „tuhande fakti" broshüürist moodustab väike peatükk viimasel leheküljel, mis kannab pealkirja: „Kuidas arenevad kultuurisidemed väliseestlastega?" Siin seletatakse avameelselt, et kultuurisidemete arendamiseks väliseestlastega loodi 1960. aastal Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühingu algatusel Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Komitee, mis 1976. aastal organiseeriti Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Ühinguks, mis üldiselt on tuntud VEKSA nimetuse all.

Mis on siis õieti selle keerulise nimega organisatsiooni ülesandeks? Ka sellele annab broshüür vastuse, märkides: „See organisatsioon tutvustab väliseestlastele eesti rahva ja teiste nõukogude rahvaste tänapäeva ning arengunperspektiive, kutsub väliseestlasi turismireisidele ja külastussõitudele Nõukogude Eestisse ning aitab neid kodumaa tudmaõppimisel."

Edasi väidetakse, et Nõukogude Eesti tervitab meelsasti väliseestlastest kunstnikke, heliloojaid ja interpreete ning tuuakse mõnede kunstnike ja heliloojate nimed, kes on Eestis käinud ja oma loomingut tutvustanud. Ja lõpuks kinnitatakse, et väljaspool Nõukogude Eestit (peamiselt Rootsis, Kanadas, Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides) on Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Ühing aidanud korraldada eesti kunstnike teoste näitusi, „Tallinnfilmi" ja „Eesti Telefilmi" mängu- ja dokumentaalfilmide demonstreerimisi ning „Estonia" lauljate, „Vanemuise" ja Eesti NSV Riikliku Noorsooteatri näitlejate esinemisi.

Meile, väliseeestlastele, on igatahes päris õpetlik lugeda, millised on VEKSA eesmärgid ja ülesanded ja milliste algatustega ta väljaspool kodumaa piire on juba toime tulnud. Kui VEKSA juba ise tunnistab, et tema eesmärgiks on „väliseestlastele eesti rahva ja teiste nõukogude rahvaste arengupserspektiivide tutvustamine", siis on meile selge, et siin on tegemist puhtakujulise kommunistliku propagandaorganisatsiooniga.

AMI

Vene raamat vallutab Eesti raamatuturu

Tuleval aastal ilmub Eestis 31 venekeelset teost

Ilmselt ühenduses rahvastiku demograafilise koosseisu muutusega Eestis ja muidugi ka vastava suunamise tõttu on venekeelne raamat hakanud viimaseil aastail vallutama seda ala. Ning seda mitte kui importkaup N. Venest, vaid kui kohapeal kirjastatud ja trükitud produktsiooniosa. Kirjastuse „Eesti Raamat" temaatiliselt plaanist nähtub, et sellel on 1982 kavas 22 venekeelset teost ja kirjastus Valguse kavas on venekeelne eesti keele õpik E. Uuspõllu, A. Valmeti ja E. Turu sulest. Selle trükiarvuks on 30.000 eks. Iseõppijate jaoks on plaanis H. Leberechti „Õpime eesti keelt". Trükiarv sellel puhul 40.000 eks. Teadusliku kirjanduse rubriigis on venekeelsena kavas G. Ruuberi „Kunstitaju seadusepärasusest", trükiarvuga 15.000 eks. Rubriigis Õpikuid tööliskaadri ettevalmistamiseks antakse vene keeles välja A. Kukruse „Teadus ja juhtimine".

Isegi venekeelne kokaraamat on väljaandmisel pealkirjaga „Saiad, pirukad, koogid". Selle trükiarv on 100.000 eks.!

Veel mõni aeg tagasi ei olnud venekeelsete raamatute väljaandmine Eestis ligikaudugi nii ulatuslik. 1969 leidus kirjastuse Eesti Raamat temaatilises plaanis 6 venekeelset raamatut ja kirjastus Valgusel samal aastal ainult üks. Sellega on venekeelne raamat praegu Eestis ilmses ofensiivis. Seda ilmselt seoses kõigi muudegi venestusnähetega (EPL/VU).

Ilmselt ühenduses rahvastiku demograafilise koosseisu muutusega Eestis ja muidugi ka vastava suunamise tõttu on venekeelne raamat hakanud viimaseil aastail vallutama seda ala. Ning seda mitte kui importkaup N. Venest, vaid kui kohapeal kirjastatud ja trükitud produktsiooniosa. Kirjastuse „Eesti Raamat" temaatiliselt plaanist nähtub, et sellel on 1982 kavas 22 venekeelset teost ja kirjastus Valguse kavas on venekeelne ülevaateteos „Eesti kirjandus 1981" trükiarvuga 2000 eks. Samas kategoorias on tulemas N. Basseli ja V. Kaburi sulest „Nõukogude Eesti kirjanikud", trükiarv sel juhul 5000 eks.. Puhtast ilukirjandusest antakse vene keeles välja Grigori Skulski „Valitud teosed I—II".

Millised on siis need venekeelsed raamatud, mida praegu kodumaal välja antakse? Alade järele on produktsioon mitmekesine, alates muidugi poliitilisest kirjandusest kuni ilukirjanduseni, kaasa arvatud eesti teoste tõlked vene keeles.

Esitame allpool mõningaid näiteid nii Eesti Raamatu kui Valguse kirjastuskavast.

Nii ilmub Eesti Raamatul poliitilisest kirjandusest vene keeles L. Annuse „Parteiridade kasvu ja kvalitatiivse koosseisu reguleerimine" trükiarvuga 2000 eks. Teos on ilmselt venekeelseile parteiaktivistidele mõeldud käsiraamat. Rubriigis „NSV Liidu sisepoliitika ja kommunismi ehitamine" antakse välja Brikalovi „Suunaandjad" trükiarvuga 3000 eks.

Sama rubriigi raamidest leidub A. Pärtelilt teos „Kuidas sünnivad kaevandusesd ja kaevurid", trükiarv sel juhul 5000 eks.

Ilmselt tuleb publikut otsida meie põlevkivi piirkondadest.

Ajaloo rubriigis on vene keeles väljaandmisel „Jutustusi salajasest sõjast Baltikumis".

Autoriteks on J. Bõhhovski ja G. Mishkevitsh, trükiarv 10.000 eks. Prospektis loetlemata jäetud autorite kollektiivilt on vene keeles tulemas Tallinna ajalugu, vanem periood kuni 1860. Trükiarv sellel teosel on samuti 10.000 eks.

Ajaloolise teosena pakutakse ka J. Lombaku sõjamemuaare „Leekides" vene keeles. Autor on punaarmee eestlasest kindralmajor, kes 1948—51 oli ENSV sõjakomissar ja 1951—59 ENSV siseminister. Teost antakse välja 5000 eks.

Ajalooliseks teoseks on liigitatud ka I. Orlenko raamat „Meie, talinlased", millist teost antakse välja 6000 eks. Kirjandus-teaduse all on autorite kollektiivilt ilmumas

Kirjastus Valguse kavas on venekeelne eesti keele õpik E. Uuspõllu, A. Valmeti ja E. Turu sulest. Selle trükiarvuks on 30.000 eks. Iseõppijate jaoks on plaanis H. Leberechti „Õpime eesti keelt". Trükiarv sellel puhul 40.000 eks. Teadusliku kirjanduse rubriigis on venekeelsena kavas G. Ruuberi „Kunstitaju seadusepärasusest", trükiarvuga 15.000 eks. Rubriigis Õpikuid tööliskaadri ettevalmistamiseks antakse vene keeles välja A. Kukruse „Teadus ja juhtimine".

Isegi venekeelne kokaraamat on väljaandmisel pealkirjaga „Saiad, pirukad, koogid". Selle trükiarv on 100.000 eks.!

Veel mõni aeg tagasi ei olnud venekeelsete raamatute väljaandmine Eestis ligikaudugi nii ulatuslik. 1969 leidus kirjastuse Eesti Raamat temaatilises plaanis 6 venekeelset raamatut ja kirjastus Valgusel samal aastal ainult üks. Sellega on venekeelne raamat praegu Eestis ilmses ofensiivis. Seda ilmselt seoses kõigi muudegi venestusnähetega (EPL/VU).

ESTO MUTUAL FUND, LTD

Aktsia hind 4. nov. 11.86

Toronto, Ont. M5H 1J8
145 King St. W., Room 1900

Telefon päeval 364-1131
õhtu 925-6812

Konsul Uustalu kodusel ravil

STOKHOLM (EPL) — E.V. konsul Evald Uustalu, kes viibis ravil Lundi ülikooli haiglas, viibib nüüd oma poja juures kodusel ravil.

Ta peab täenäoliselt pikemaks ajaks jääma Rootsi ravi teostamiseks, mis teeb tal võimatuks praegu ametikohuste täitmise E.V. esinduses New Yorgis.

Rootsi kirikutalitused moodsamaks

STOKHOLM (EPL) — Niinimetatud „käsiraamatu komitee" on seitse aastat murdnud pead kuidas ajakohastada ja moderniseerida mitmesuguseid kirjalikke talitusi.

Käimasoleva suure sugupoolte võrdsustamise taustal tahetakse näiteks laulatuse juures edaspidi lubada, et ka pruut tohib oma tulevasele sõrmust üle anda. Kuid ainult sel juhul kui ta seda ise tahab. Vastasel korral annab sõrmuse üle mees. Ja pärast sõrmuste vahetamist järgneb käesurve.

Komiteel on olnud palju tegemist ja arutamist ka vabaabieluliste laulatamisega ja siis, kui kooselamise tulemusena esineb lapsi, on tegemist sageli lahutatud isikute laulatamisega. Kuid komitee arvates peaksid Issanda õnnistust saama ka sellised inimesed.

Seniajani on matusetalituste vaimulik asetanud kirstule kolm peotäit (kühvlitäit) mulda. Selles osas leiab komitee, et muld võib ära jääda — selle asemel võib vaimulik teha sarga kohal ristimärgi.

Ka kirikumuusikat tahetakse moderniseerida, näitkes kaasa võtta omaenda rahvamuusikat, kuid teatud osi ka aafrika kirikumuusikast. Hiljemalt 1987 on komitee uue kirikukäsiraamatuga valmis. Nüüd esitatud ettepanekuid hakatakse teoloogilistes ringkondades arutama.

Arvustus Neeme Järvile Ottawas

28. ja 29. oktoobril esines National Arts Centre orkester Ottawas külalisdirigendi Neeme Järvi taktikepi all. Programm koosnes Sibeliuse, Pärti ja Glinka sümfooniate osadest, Haydni sümfooniast nr. 85 ja Tshaikovski „Klaverikontserdist nr. 2", mille esitas klaverikunstnik Shura Cherkassy.

Neeme Järvi dirigeerimise stiil on tagasihoidlik ja täpne. Mitmekesine programm andis talle võimaluse näidata, et ta on võrdselt kodus klassikalise, romantilise ja moodsa sümfoonilise muusika alal. Eesti komponisti Arvo Pärti „Collage teemale B-A-C-H" on huvitav tonaalsuse ja atonaalsuse kombinatsioon, mis tundus veenvana ja erutavana Järvi dirigeerimisel. Glinka „Valss-fantaasia" ettekandmisel pani ta orkestri kõlama siidpehmelt ja elegantselt, tuues eriti esile keelpillid. Programmi tähtsamaks osaks oli Tshaikovski „Klaverikontsert nr. 2", mille esitas suurepäraselt Shura Cherkassy ja siin näitas dirigent samuti suuri võimeid vene muusika tõlkendamisel, andes orkestriga sobiva saate solisti tõlgendamisele, millega mõlemad andsid haruldase muusikaõhtu.

On lihtne aru saada, miks Neeme Järvi on omandanud dirigendina rahvusvahelise kuulsuse.

H. FATOVIC

Elav tegevus Los Angelesis

Reporteri pilguga lääneranniku eestlaste hulgas

LOS ANGELES (VE) — Los Angelese eestlaskond, kes oli suurearvuliselt esindatud Lääneranniku Eesti Päevadel Seattles, pidas nüüd väikese pausi, et puhata enne sügishooaega.

Üritused algasid koguduse raamides ja korraldati iga-aastane kiriku piknik loteriiga, mis on üheks koguduse tuluallikaks. Kogudus võttis ka osa World Communion Sunday teenistusest Hollywoodi kirikus, mida üürib ka eesti kogudus. Ameerika koguduse õpetaja Harry Durkee, kes võttis osa ka ESTO-80 pidustustest Stokholmis, organiseeris ühise teenistuse. Kantslit kaunistasid eesti, leedu, ja teiste riikide lipud. Eestlaste nimel kõneles koguduse esimees Arnold Niitme, andes seletust eesti lipu värvidest, eriti toonitades, et valge tähendab vabadust, mida praegu Eestis kommunistliku ikke all ei ole. Kiriku laulukoor esitas koraale ja kõik kirikulised võtsid osa armulauast. EELK LA Koguduse organiseerimisel toimus ka koosolek kohalikus Eesti Majas, kus otsustati saata kuus toetuspakki Eestis vangistatud vabadusvõitlejatele ja nende perekondadele. Pakk on juba läinud Jüri Kukk'e lesele ja $150.— S. Soldatovile toetuseks, kes elab nüüd vabas maailmas. Üritust lubasid majanduslikult veel toetada Apostliku Õigeusu Kogudus, Eesti Selts ja Ohvitseride Kogu.

Maakondade kultuur on ka tunginud Lõuna Kaliforniasse ja nii peeti Eesti Majas saarlaste pidu, kus eineks pakuti kalatoite ja eeskavas esines kandlekoor. Peole andsid suure toetuse ka teistest maakondadest pärit inimesed, sest sitkeid saarlasi ei ole siin nii arvukalt.

☆

Americans for Congressional Action to Free the Baltic States, tähistas hiljuti oma 20. aastapäeva. Vabadusvõitluse organisatsioon, mille esimeheks leedulane Leonard Valiukas ja abiesimeheks Avo Piirisild, on koostanud sadu resolutsioone, mis on esitatud Ühendriikide Kongressis, nõudes vabadust Balti riikidele. Organisatsiooni kuuluvad palju tuntuid ameeriklasi ja poliitikuid, kaasaarvatud president Ronald Reagan ja endised presidendid Gerald Ford ja Richard Nixon.

☆

Oktoobris tähistati Ungari revolutsiooni 25. mälestus-aastapäeva piduliku aktusega Los Angelese linna Mac Artur pargis, ungari vabadusvõitlejate ausamba juures, millest võttis osa ligemale tuhat ungarlast, ikestatud rahvused ja ameeriklased. California osariigi parlament kuulutas 23. oktoobri Ungari Vabadusvõitlejate Päevaks ja vastavad proklamatsioonid olid tulnud ka Los Angelese maakonnalt ja linnanõukogult. Ühendriikide Kongressi protokollis avaldati 6. oktoobril tunnustust Ungari vabadusvõitlejatele.

☆

Los Angeles World Affairs Councili poolt korraldatud lõunasöögil kõneles poola ajakirjanduse ühingu president Jack Kalabinski praegusest Poolast. Kõneleja ütles, et Poolas on käimas praegu revolutsioon, mis on kasulik Poolale. Poola tööliste ametiühingus on 10 miljonit liiget ja kommunistlikus parteis ainult üks neljandik sellest. Lugedes vaba maailma ajakirjandust, tundub lugejaile, et poolakad ainult streigivad. Kuid see ei ole siiski täpselt nii. Töölised Poolas ei taha majandust rohkem halvata kui vajalik. Nõukogude Vene on väga ettevaatlik Poola ründamisega,, kuna Poolas asuvad suured sõjatööstused.

☆

Hiljuti toimus Valley Press Klubi korraldusel Los Angeleses bankett, millest võttis osa ka laudkond eestlasi ja teine laudkond lätlasi ja leedulasi. Auhinnati parimaid ajakirjanikke, raadio ja televisiooni saateid. Üheks auhinna vaderiks oli ka Balti Vabadusliit ja auhind läks ühele suurele televisiooni saatejaamale. Klubi asepresidendiks on Viivi Piirisild.

☆

Hiljuti asutati Kalifornias Arno Benderi algatusel Eesti Televisioon. Lühidalt ETV. ETV filmis Lääneranniku Eesti Päevadel Seattles pidustused. ETV'le on kaastööd andnud neli filmioperaatorit ja üksteist fotograafi ümmarguselt 300 fotoga. Nüüd on töö nii kaugel, et toormaterjalist on saanud 1 tunni ja 50 minutilise kestvusega film Lääneranniku Eesti Päevadest, millest on võimalik saada koopiaid aadressil: ETV, 109 Belvedere Ave., San Carlos, Ca 94070, USA.

Viivi Piirisild

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „_____" _____ 19____. Tellimise katteks lisan $ _____ sisujuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi _____

Aadress _____

KALLIST

JOHANNES JÕESAAR'i

sündinud 22. detsembril 1899 Narva Jõesuus

surnud 13. novembril 1981 Fergus'es, Ontarios

mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA,
TÜTAR,
TÜTRETÜTAR ja
VÄIMEES

Puhka rahus!

SUIKUS IGAVESELE UNELE MEIE KALLIS UNUSTAMATA

PETER ALEXANDER LAMBI

Sündinud 18. detsembril 1960
Surnud 13. novembril 1981

Trööstimata leinas

vanemad IVO ja JAQUELINE LAMBI
perekonnaga Saskatoonis
vanavanemad CARL ja IRENE DEUTSCH
Torontos

ARMAST SÕPRA

JOHANNES JÕESAAR'i

mälestavad leinas

perekond PLOOM
LINDA AAREND

Armast
toetajaliiget

ALEKSANDER LUIK'e

mälestab leinas
TORONTO EESTI
MEESKOOR

Armast

EMILIE UDER'it

sündinud 7. juulil 1894 Võrumaal
surnud 12. novembril 1981 Sacramentos, Kalifornias

mälestavad leinas

tütar SILVIA abikaasaga Sacramentos
ÕDE ja SUGULASED Eestis
LINDA ja HELDUR MEEMA Torontos

Puhka rahus armas sõber ja tubli eestlane

JOHANNES JÕESAAR

Mälestavad ja avaldavad südamlikku kaastunnet omastele

VILLEM TAMMER abikaasaga
ANTANAS PETRASKA abikaasaga
EDUARD KALJASTE abikaasaga
VICTOR SNIECKUS abikaasaga
HUGO ALLISMA abikaasaga
HILJA SAAR
OTTOMAR LAAMAN

Siiras kaastunne THEO'le perekonnaga abikaasa ja ema

EVI VELLEND'i

kaotuse puhul

EESTI SUUSAKLUBI „KALEV"

Armast

EVI VELLEND'it

mälestavad

LEENI KUUSIK perekonnaga
HELGI SAMBLA perekonnaga

Manalasse varisenud head naabrit Seedriorul

JOHANNES JÕESAAR'it

mälestavad

A. MÄLBERG abikaasaga
E. MUILAS perekonnaga
H. PALUVEER abikaasaga
C. RAJAMETS
V. TERA perekonnaga
E. TIILEN abikaasaga
H. VOLTRE
R. VOLTRE abikaasaga

Puhka rahus
kaugel kodumaast!

Armast

PETER LAUBE't

mälestavad leinas

SELMA
HARRY perekonnaga
ORVI lastega

Armast

EVI VELLEND'it

mälestavad kurbuses ja avaldavad kaastunnet perekonnale

NELLY ja VELLO HUBEL
ELNA ja VICTOR LIBE
MEELI ja HANS MOKS

Kallist kodukandi sõpra

EVI VELLEND'it

sündinud ANNI

mälestavad põlvalased:

LEIDA PALO
HELI ja ILMAR NEGUS
ERIKA ja MEINHARD KIKAS
LEILI ja ARTUR NEUMANN
LINDA ja ED. TOBRELUTS
VAIDA ja FRIEDRICH MÖLLER

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 ja 489-8812

KIRIKUD

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühap., 22. nov. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad K.L. Marley ja E. Saraoja.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laup., 21. nov. kell 7 õ. Piiblitund, kõneleb dr. M. Leesment teemal: „Efesuse kiri".

Pühap., 22. nov. kell 1.15 pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile. Kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur, solist Vilma Krabi.

Teisip., 24. nov. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
R. R. 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Laup. 28. nov. kell 3 p.l. praost E. Lepiku 70-aasta sünnipäeva tähistamise jumalateenistus Peetri kirikus. Teenivad ülempreester dr. Eugen Ruus Vancouverist, ülempreester Egon Velleso ja ülempreester Emanuel Lepik. Solistid: Tenor Heinz Riivald ja sopran Tamara Norheim. Orelil dr. Roman Toi. Laulab koguduse laulukoor Guri Raagi juhatusel. Laululehed.

Jumalateenistusele järgnneb ühine koosviibimine kiriku saalis.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühapäeval, 22. nov. SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS kell 4 p.l. Armulaud. Piiblitund kell 3 p.l., peab Usuteadusliku Instituudi lõpetaja Albert Roost. Pühapäevakool jumalateenistusega samaaegselt.

Pühap., 29. nov. I Kristuse-tulemispüha jumalateenistus kell 11 e.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
VABADUSE KUULUTUSE"
raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 22. nov. kell 10.15 hommikul pühapäevakool. Kell 11 SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS. lahkunute mälestamine, meeskoor.

Kell 6 õ. SURNUTEPÜHA MUUSIKAÕHTU, A. Kaups — alt, K. Raid — tshello, Ch. Kipper — klaver.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.

SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS armulauaga pühapäeval, 22. novembril kell 4 p.l. Armulauale kirjutada ja lahkunute mälestamisest teatada enne jumalateenistust.

Leeriõpetusest osavõtu soovist teatada õpetajale.

Kristuse tulemise teisel pühapäeval, 6. dets. on jumalateenistus kell 3 p.l. Järgneb koguduse jõulupuu ettekannete ja kohvilauaga.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

E.E.L.K. PEETRI KOGUDUS
817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1.
Õp. O. Puhm (pikemal puhkusel)
Hooldaja õpetaja Udo Petersoo
Organist dr. Roman Toi

22. nov. SURNUTEPÜHA JUMALATEENISTUS kell 11 ja kell 5, mõlemad armulauaga. Kell 11 teenib piiskop K. Raudsepp, laulab Cantate Domino, leerieelsed. Kell 5 teenib pastor E. Pähn, laulab Estra Väli-Toompuu. Piiblitund kell 10. homm. Ingliskeelne teenistus kell 9.30, pastor R. Wukash.

29. nov. I Kristuse tulemise püha jumalateenistus kell 11 homm. Teenib pastor E. Pähn. Musica Divina kontsert kell 4 p.l.

KÕNETUNNID: pastor U. Petersoo esmasp. ja neljap. kell 7—9 õhtul telefonil 624-6128. Kiriku tel. 483-5847.

LLIS UNUSTAMATA

R LAMBI

1960
981

NE LAMBI
is
NE DEUTSCH

ER'it

Võrumaal
amentos, Kalifornias

ikaasaga Sacramentos
LASED Eestis
DUR MEEMA Torontos

RONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.

ABADUSE KUULUTUSE"
osaated igal pühapäeval kell
3 p.l. WHLD 1270 kc.

hap., 22. nov. kell 10.15 hom-
l pühapäevakool. Kell 11
NUTEPÜHA JUMALATEE-
TUS, lahkunute mälestamine,
koor.
l 6 õ. SURNUTEPÜHA MUU-
ÕHTU, A. Kaups — alt, K.
— tshello, Ch. Kipper — kla-

RONTO KOLMAINU EESTI
EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St.,
ronto (Sherbourne'i allmaa
jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.

URNUTEPÜHA JUMALATEE-
TUS armulauaga pühapäeval,
novembril kell 4 p.l. Armulaua-
irjutada ja lahkunute mälesta-
est teatada enne jumalateenis-

eeriõpetusest osavõtu soovist
ada õpetajale.
ristuse tulemise teisel pühapäe-
6. dets. on jumalateenistus kell
.l. Järgneb koguduse jõulupuu
kannete ja kohvilauaga.

Kõnetunnid on iga kuu teisel
naspäeval kella 6—8 kiriku
tseleis.

.E.L.K. PEETRI KOGUDUS
17 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1.
O. Puhm (pikemal puhkusel)
ooldaja õpetaja Udo Petersoo
Organist dr. Roman Toi

2. nov. SURNUTEPÜHA JUMA-
TEENISTUS kell 11 ja kell 5,
lemad armulauaga. Kell 11 tee-
piiskop K. Raudsepp, laulab
ttate Domino, leerieelsed. Kell
eenib pastor E. Pähn, laulab
ba Väli-Toompuu. Piiblitund
10. homm. Ingliskeelne teenis-
kell 9.30, pastor R. Wukash.
9. nov. I Kristuse tulemise püha
nalateenistus kell 11 homm.
enib pastor E. Pähn. Musica Di-
a kontsert kell 4 p.l.

KÕNETUNNID: pastor U. Peter-
esmasp. ja neljap. kell 7—9 õh-
telefonil 624-6128. Kiriku tel.
-5847.

Kaks päeva balti teatriküsimuste arutlemist

Esimene balti teatrisümpoosion ja teatrifestival Torontos

Toronto Ülikooli Balti kuu teiseks ürituseks Eesti Kirjanduse Sõprade käendusel oli Balti Teatrisümpoosion, mis toimus laupäeval, 14. novembril Hart House'is ja järgneval pühapäeval Tartu College'is. Sümpoosion oli seotud samal ajal toimuva Balti Teatrifestivaliga, „Amber Lights Theatre" nime all antud kolme teatrilavastusega.

Laupäevasest sümpoosionist võttis osa kuni poolsada eesti, läti ja leedu teatriala huvilist, kes kuulasid kolme teatriteadlase loenguid nende maade teatrielust ja -kirjandusest.

Sümpoosioni avas EKS'i esimees Eda Sepp, tutvustades kolme rahva kultuuri vaatlevat sündmust. Ta märkis, et oleme igaüks liiga väiksed oma kultuuri väljaspoole tutvustamiseks, tahame aga koos leida tulevikusuundi. Meie kultuuriloomingut tuleks tõlkida ja anda läänemaailma jugejaile.

Esimese loengu pidas New Yorgi ülikooli õppejõud prof. Mardi Valgemäe, vaadeldes draamat kui kunstivormi ja lähenes sellele neljast kriitilisest aspektist.

Ta alustas draamaolemuse kirjeldamisega muistsest Kreekast, läbides mitmeid eriastmeid aegade jooksul kuni jõudis eesti teatri juurde, käsitledes H. Raudsepa „Vedelvorsti", kui kahte peeglit elu vaatlemisel, mille situatsioon oli elust võetud. „Vedelvorsti" peakuju pole naistevihkaja, kuid kes leiab, et tüdrukuga tegelemine nõuab liigselt suurt energiat. Teisena vaatles H. Vuolijoki näidendit „Koidula", kus autor kirjeldas Koidula elu läbi iseenese tunnete ja kogemuste välismaalasega abielludes ja võõrale maale elama asumisega. Kolmas oli V. Vahingu näidend „Suvekool", mille absurdlik aktsioon on rajatud hamletlikule elementidele ning kus protagonist õpib oma õppetüki raskel teel, mille tulemuseks on surm.

Neljas lähenemisviis oli R. Saluri „Kes ma olen?", näidend Boris Vildest, eestlasest prantsuse vastupanuliikumises, kes hukati sakslaste poolt 1942 ja baseerus osalt lahkunu päevikule.

Teise loengu pidas läti teatriteadlane prof. Juris Silenieks Pittsburgist, Vaadeldes läti tänapäevast teatrit, mainis ta et läti teatritraditsioon läheb tagasi ristiusu toomise ajastusse, kus paganad toodi vaatama Riias vilistide tegevust kirjeldavat näidendit ja vaatajad pistsid põgenema, kui laval sõjategevus liiga ägedaks läks. N. Lätis on draama eesmärk partei abistamine ja sotsialistliku kangelase esile toomine. M. Sievertz, läti näitekirjanik, on olukorda iseloomustanud, et seal pole õhku hingamiseks ega juuri kasvamiseks. Praegune läti draama on mõjutatud tshehhi ja poola ning lääne 50—60-ndate aastate draamast. Autorid kirjutavad edasi, mõned tööd neist lavastatakse, kuid N. Liidu surve on töödele andnud steriilsuse. sest tsensuur sunnib ettevaatusele. Ta märkis siiski, et tsensuuril on oma stimuleeriv tähendus autoreile, kuna Solzhenitsõn kirjutas oma parimad teosed tsensuuri all, aga kaotas vabaduses oma võimekuse.

N. Läti draamas on vähe nimesid, kes leidnud tähelepanu. Silenieks nimetas autoreid, kes on katsunud läti draamat edasi viia, aga see ei ole praegu „oma kuldsel künnisel", mitmel aastal pole märkimisväärset ilmunud.

Teater katsetab siiski ettevaatlikult uuendustega, mõni lavastus on saanud eeskuju Poolast. Kuid teater on siiski läti keele kandja ja rahva saatuse osa.

Puudutades eksiillätlaste osa, ta ütles, et need kes on kirjutanud näidendeid väljaspool Lätit kasutavad oma teemadeks perekondliku elu ja rahva motiive. Mõned näidendid on truud eluvaatlejad meie ajast. Mõned katsed on tehtud läti teatri stagnatsioonist pääsemiseks eksperimentaalteatriga. Eksiilautorid on olukorra ees, kus audients tingib sisu, ollakse nagu kahe kalju vahel, kuna nooremad autorid hukatakse konservatiivse kriitika poolt. Kuid lätlased tahavad mängida sama palju kui elada, aga luule ja proosa võib eksiilis rahvale lähemale jõuda. Samal ajal N. Läti autorid katsuvad püsida sotsialistliku realismi ja parteinõuete kaljude vahel. Kartus, et läti draama võiks kaljule sattuda on siiski alles kaugel.

Kolmanda ettekande pidas dr. Ilona Mazeliauskas, vaadeldes leedu sõjajärgset teatrit, autoreid Shemat, Landsbergist ja Ostrauskast.

Väga elavas ettekandes märkis ta, et eksiilis võib väga head draamat kirjutada, kuigi tegelikkus siiski erineb. Leedulased armastavad festivale, kuid teater on neile luksusasi, mistõttu väga vähesed kirjanikud kirjutavad näidendeid. Probleemiks on ka, et tööd ei pääse teistesse keeltesse. Üldiselt on levinud kaks näidendi tüüpi, üks eskapism, komöödiad traditsioonilistele amatöörteatritele, mida on P.-Ameerikas 3—4. Teiseks on patriootilised melodraamat, mis on perfektselt head tööd, ekstreemselt patriootiliste inimtüüpidega. Üldiselt on leedulased ikka veel väga konservatiivsed inimesed.

Kolm autorit on välja jõudnud sellest üldistusest moodsamate joontega loomingu juurde: ionesculike võtetega Ostrauskas, väga terava keelega Landsbergis ja Shema. Esimene on absurdist kelle töid pole mängitud. Teisel on inglid igas tema näidendis, kus tuleb ise mõista, mis on reaalne ja mis mitte ning kus õnn on illusioon. Ta tööd nõuavad fantastilist lavastust, kuid parem on ta proosakirjanikuna. Shema on kontroversiaalne isik ja ta „Ärkamine" vaid varem kord mängitud. Ta maailm on kui variatsioon moodsast valikuvõimalusest. Ta kasutab kirurginuga sulepea asemel, kes leiab, et oleme kõik Jumala ees süüdlased elujuhtumeis, kuna me elame. „Ärkamine" on melodraamana siiski hea.

Teisel päeval jätkus sümpoosion Tartu College'is, kus esimeseks oli prof. M. Valgemäe eestikeelne ettekanne „Linn ja teater".

Ta vaatles ajaloo taustal teatri seost linnaga, kuna juba lähenemine linnale on nagu sisenemine teatrisse, kus linna siluett on pintseldatud lavadekoratsiooniks. Kirjanikud ise on linna nimetanud elu näitelavaks. Eesti kirjanduses võib sellisteks nimetada Leida Kibuvitsa „Paradiisi pärisperenaist" (1934) ja hiljem Mati Undi „Via regia". Mõlemast teosest tõi ettekandja tsitaate, kus teater seoti tegelikult inimeluga. E. Vilde „Pisuhännas" on öeldud, et „kirjanik peab jääma külasse", mis imelikul viisil on kohaldatud praegugi eesti näitekirjandusele, kuigi pole õigesti mõistetud Vilde iroonilist vihjet. 60-ndais aastais toimus murrang kodumaa näitekirjanduses, kus lääne mõjul kirjutatakse absurdistlikke ühiskondlikke ja metafüüsilisi näidendeid.

M. Valgemäe vaatles üksikasjalikumalt R. Saluri" teost „Külalised", kus tegelased on libedad nagu lutsukalad ühiskondliku probleemi lahendamisel. R. Saluri „Külalised" ja M. Undi „Via regia" on nagu kaks poolust, kaks võimalikku elu mudelit.

Saluri väidab, et tuleviku jaoks on tarvis minevikku teada ja valib omale eluasemeks vanemate kõduneva maakodu.

Kodumaa kirjanike igatsev, pisut nukker, põhiliselt romantiline lähenemine maa ja linna temaatikale erineb tunduvalt Välis-Eesti perspektiivist. Läänelik küünilisus ja dekadentne huumor iseloomustavad meie noorema lavakirjaniku Elmar Maripuu näidendit „Sündmused sureval planeedil", mida võiks alapealkirjastada „New Yorgi apokalüpsis", kus ainsaks positiivseks tegelaseks on botaanik Mihkel Soots. Maailmahukuliselt nähakse inimkonna saatust tsivilisatsiooni kadumisega.

Elavas diskussioonis täiendas M. Valgemäe veel, et Välis-Eesti teatriajalugu on vaid kolm aastat noorem kui kodumaa teatril, sest 1873 toimus Peterburis esimene Välis-Eesti teatrietendus. Selle traditsiooni pikkuse tõttu tuleb eesti teatrielu väljaspool tiivustada. Ka seekordne balti teatrifestival muutugu igaaastaseks, kuigi algus võib olla raske. Üldiselt on teater maailmakultuuri murelaps.

Näidend on nõrgeim zhanr, kuid meil on kolm head näidendit, millega võime maailma ette minna, need on „Pisuhänd", „Libahunt", „Tuhkatriinumäng" ja teatavas osas ka „Vedelvorst".

Viimases osas oli laudkonnavestlus balti teatri minevikust, olevikust ja tulevikust. Laudkonda kuulusid prof. M. Valgemäe, läti näitlejatär Skai Leia, H. Mürk, E. Maripuu, P. Robertson, Linda Pakri, dr. Ilona Mazeliauskas ja Bilute Billestvs-Richardson, moderaatoriks oli Eda Sepp.

Dr. I. Mazeliauskas märkis, et ühest rahvast teatritegijana on vähe, aga kui teeme koos etnilise grupina, võib olla saavutame edu. Praegune teater teisel korrusel ei tõmba rahvast. Ka mõiste etniline on alati kõrvaltähendusega. Kuid üks festival aastas on siiski hea.

Prof. M. Valgemäe ütles, et saagu festival alaliseks sündmuseks kolme rahvusgrupi vahel. Ta soovitas neid lavastusi viia teistesse linnadesse ja arvas, et ei maksa rõhutada grupi kuulumist balti etnilisse gruppi, vaid infiltreerida individuaalselt mõni kohalik teater. Ta hindas praegust kolme lavastust, kui osa balti rahvaste ajaloost.

Linda Pakri vaadles teatrit lavastuslikust aspektist ja ütles, et nad katsusid lavastada seeriat näidendeid näitamaks nende rahvaste elu.

Ta kutsus abiks inimesi, kel on teadmisi balti rahvaste draamateostest, mida tulevikus tõlkida. Lavastusis olevaist näitlejaist on osa elukutselised, mis andis kvaliteedile aluse.

Skai Leia ütles, et suurim probleem on leida tõlkimiseks sobivat tööd. Näidendeid pole trükitud ega paljundatud, vaid seisavad käsikirjades. Ta arvas, et „Amber Light Theatre" peaks siiski leidma vormi millel seistakse. See peab saama toetust inimestelt, kes on tugevasti juurdunud meie ühiskondadesse.

E. Maripuu märkis, et näidendid on ühiskondadest kus elatakse. Tema näidend on kirjutatud eksiileestlastest. Tõlke puhul ta tundis, et täielik tõlge ei annaks inimestele teosest ühiskondlikult midagi. Praegune vorm on emotsionaalne destillatsioon originaalsest näidendist. Eesti ühiskonnale oli näidendi kirjutamine palju kergem, kuna ta teadis kellele kirjutas.

P. Robertson tõi esile kunagise väite, et inimesed ei tea, mis neile meeldib, vaid neile tuleb õpetada. Ta ütles, et baltlased kirjutavad kultuuridest kust nad pärinevad, kuigi inimesed on igas ühiskonnas samad, samuti ka ideed.

H. Mürk märkis, et baltlastel on arvamine, et balti draama on ainult neile enestele, selletõttu on see sageli provintslik.

Meil on alateadvuses alaväärsustunne kuna oleme väiksed rahvad. Peame sellest üle saama. Ta vaatles teatritegevust majanduslikust aspektist ja toetuste kogumist eestlaste hulgas, kus mõned balti teatrifestivali mõtte koguni hukka mõistsid.

Birute Billestus-Richardson rõhutas meie tööde tõlkimise vajadust. Elukutselise grupina polnuks näitlejail vajadust isiklikuks aktsiooniks näidendite leidmisel. Kuid organiseerimispuudusi esines mitmel alal, mis on tinginud ka väikese teatrikülaliste arvu.

Järgnes väga elav diskussioon, kus kordkorralt läheneti teatrisündmuse ja teatriküsimuste südamikuni ja kus leiti, et kuigi esimese festivali puhul on palju raskusi, ei maksaks siiski meelt heita.

Tulevikus kavatsetakse koostööd jätkata ja Linda Pakri oli optimistlik, et järgmine teatrifestival võib jälle korduda.

Pärast jätkus veel arutlemine, kuni moderaator E. Sepp avaldatud seisukohad kokku võttis ja kaks päeva kestnud teatrit käsitleva sümpoosioni lõpetas.

Trio, vasakult Valdeko Kangro, Charles Kipper ja Kaljo Raid esitamas üht K. Raidi helitööd hiljutisel Karuks-Raidi õhtul.
Foto: Vaba Eestlane

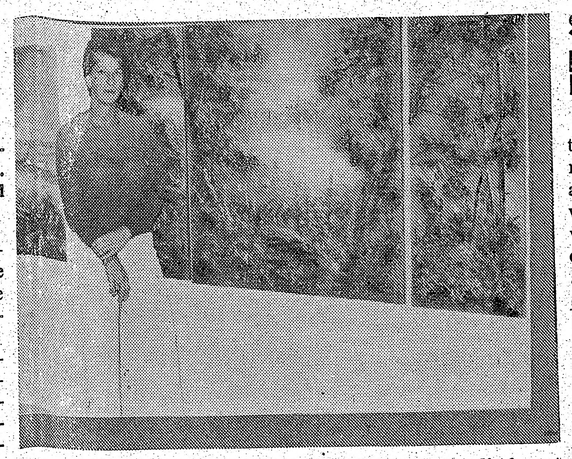

Kai Käärid oma hiljutisel kunstinäitusel oma kolmeosalise reljeefmenetlusega kunstiteose juures. Foto: Vaba Eestlane

Eesti Päevad Rootsis 1983

Rootsis 171 eesti organisatsiooni

STOKHOLM — Stokholmis toimunud Eesti Organisatsioonide Neljandal kongressil, mis peeti 25. oktoobril 130 organisatsiooni esindaja osavõtul, andis Rootsis asuvatest eesti organisatsioonidest huvitava ülevaate Alur Reinans.

Aruandja kommenteeris hiljuti teostatud ankeedi esialgseid tulemusi, mis on avaldatud EPL-is. Nimekirjades olevaist 171 organisatsioonist vastas 118. Ülejäänute osas püütakse hankida täiendavaid andmeid.

Eestis sündinud isikuid elas 1975. a. Rootsis kokku 16.881, neist Stokholmis 2825 ja Suur-Göteborgis 871.

Siia lisanduvad muidugi Rootsis sündinud eestlased.

Stokholmis ja Göteborgis asub suur osa eesti organisatsioone, esimeses 86 ja teises 39. Iseloomulik on erialaline spetsialiseerumine ja eesti organisatsioonidele Rootsis ka keskmiselt väike arv liikmeid organisatsiooni kohta. Suurima grupi organisatsioonidest moodustavad poliitilised. Ankeedile vastanuist kuulub siia gruppi 23. Järgmine grupp on huvi- ja elukutsealalised — 20, siis järgnevad seltskondlikud organisatsioonid.

Üheks aktiivsemaks on praegu pensionäride organisatsioonid ja referent arvas, et järgmise kümne aasta kestel tuleb pensionäride organisatsioonidega eriti arvestada.

Ühiskondlik toetus organisatsioonidele on Rootsis riiklik, maakondlik ja kommunaalne. Viimane toetus on Rootsis kõige suurem, umbes 12 milj. krooni aastas (ca 4 milj. dollarit).

Kongress võttis vastu resolutsiooni Eesti Päevade korraldamiseks Rootsis 1983. aastal. Resolutsioon kõlab järgmiselt:

„IV Eesti Organisatsioonide Kongress pooldab Rootsi Eesti Päevade korraldamist a. 1983. Eesti Päevade sihiks on aktiviseerida eesti vähemust Rootsis."

Valiti 3 liikmeline toimkond koosseisus Siim Saare, Kalle Onno ja Sven Hanson vajaliku organisatsiooni ellukutsumiseks.

Family Trust
FAMILY TRUST CORPORATION REALTOR

MÜÜA

Eesti korterimajas Queen St. & Victoria Park Ave. 2-magamistoaga avar nurgakorter, pargipoolne rõdu.

VICTOR LIBE: tel. 694-3336
kodus: tel. 488-0129

Sadati mõrvaprotsessis 24 kaebealust

KAIRO — Egiptuse valitsus tegi teatavaks, et president Sadati mõrvamise pärast antakse kohtu alla 24 isikut. Selle teate põhjal võib järeldada, et presidendi mõrvamiseks organiseeritud vandenõu oli palju ulatuslikum kui seda esialgsete andmete põhjal võis oletada. Kaebealustest võtsid ainult neli osa presidendi tegelikust mõrvamisest kuna ülejäänud kuulusid vandeseltsi organiseerijatena ja nõuandjatena. Mõrvaoperatsiooni juhiks oli ltn. Khaled Ahmed Shawki Islambouli ning tema kaaslasteks presidendi ja tema saatjate tulistamisel kolm eriisikut, keda ltn. Islambouli paigutas paraadil, kus president Sadat mõrvati, oma autosse. Kaebealuste seas on ka terve rida üliõpilasi ja kõiki kohtu aluseid ähvardab surmanuhtlus.

Egiptus ja Iisrael toetavad Camp Davidi kokkulepet

KAIRO — Egiptuse ja Iisraeli valitsused tegid teatavaks, et nad ei saa aktsepteerida Saudi Araabia rahuplaani, mis nõuab Iisraeli sõjajõudude tagasitõmbamist kõigilt okupeeritud aladelt ja Palestiina riigi moodustamist. Kairo ja Jeruusalemm kinnitavad, et nad jäävad Camp Davidi kokkulepete juurde Iisraeli ja Araabia riikide vaheliste tüliküsimuste lahendamiseks. Vaatamata sellele deklaratsioonile on Iisraeli ja Egiptuse vahelised läbirääkimised Palestiina küsimuse ja Jordani jõe läänekaldal asuvate maa-alade tuleviku määritlemiseks jooksnud täielikult ummikusse.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Kaheksa kokkutulekut kahe päeva kestel

STOKHOLM (T) — Et Rootsi eestlaskond ka 37. pagulasaastal on endiselt hästi organiseeritud ja aktiivne, nähtus ilmekalt 24.—25. okt. nädalavahetusel, mil 135 organisatsiooni esindajad olid kokku tulnud Stokholmi ja kus kahe päeva kestel toimus tervenisti 8 erikokkutulekut. Arutluse all oli suur arv eestluse aktuaalseid probleeme ja kokkutulekud haarasid niihästi eestlaste vanemat kui ka nooremat generatsiooni.

Laupäeval, 24. okt. toimus hommikupoolikul Eesti Majas ERN-i laudkonnavestlus kodumaaga suhtlemise küsimuses, millele järgnes ühine lõuna ja pärast seda ERN-i üldkogu-aastakoosolek.

Kell 14.00 toimus Eesti Maja organisatsioonide korrusel nõupidamine noortepäevade korraldamiseks järgmise aasta kevadel. Veel mõned majakorrad kõrgemal arutas METROO liikmeskond oma uut tegevusprogrammi.

Samal õhtupoolikul toimus Wenner-Gren Center'is Rootsi Eestlaste Esinduse 25. aastapäeva tähistamine, millele järgnes õhtul pidulik lõunasöök ja koosviibimine.

Pühapäeval, 25. okt. kell 10.30 algas Norra Latin'i aulas IV Eesti Organisatsioonide kongress, mis pidas vahet kella 12.00—15.00. Nende kolme tunni kestel toimus ühine lõuna Eesti Majas ja peeti ka ESTO 80 aruandluse ja lõpetamise koosolek.

Kell 15.00 algas Organisatsioonide Kongressi teine osa, mis lõppes kell 16.30. Nüüd oli organisatsioonide esindajail võimalus siirduda veel reale teistele üritustele. „Triinu" pidas oma aastapäeva Eesti Maja tulvil täiskiilutud saalis. Eesti Maja noorteruumid olid samuti täis kiilutud ESTO-80 uue kassett-filmi vaatajaist.

Arvukad organisatsioonide esindajad võtsid ka osa Stokholmi Rahvamaja kongressisaalis kell 17.00 toimuvast Ungari ülestõusu 25. aastapäeva tähistamise aktusest.

Üle kogu Rootsi kokku voolanud organisatsioonide esindajail olinende rohkearvuliste kokkutulekute ja ürituste raames hea võimalus ka jälgida ja võrrelda erinevate kokkutulekute ettevalmistuste ja läbiviimise tehnikat ja organisatsiooni. ERN-i kokkutulekutel oli kõik materjalid enne koju kätte saadetud ja laudkonnavestlusest osavõtjad olid oma sõnavõtud hoolsalt kirja pannud rangelt ette nähtud ajapiirides. Organisatsioonide Kongressi osas oli ainult Tarmo Sepp oma ettekande paljundanud, teised lugesid käsikirjadest, millest saali halva akustika tõttu palju kaduma läks.

Kuldmärk praost K. Kivistele

Sydney Jaani kogudus korraldas perekonnaõhtu, kus enne kava algust Sydney Eesti Seltsi esimees Tiiu Kroll-Simmul andis praost E. Kivistele üle Sydney Eesti Seltsi kuldmärgi koos diplomiga tema 75. aasta sünnipäeva puhul.

Varsti ilmumas:

ESTONIAN GIRLS 1982 KALENDER

koos kanada, ühendriikide ja eesti pühadega

Ettetellimiseks palun saatke $8.— koos aadressiga: Jaak Järve, 870 Runnymede Rd., Toronto, Ont. M6N 3W4.

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Suhhumis peetud N. Liidu meistrivõistlustel väikepüssi standardis võitis Eesti Põllumajandusakadeemia metsanduse üliõpilane Anne Oberg 597 silmaga hõbemedali. Tulemus on laskuri isiklik rekord ja on vaid ühe silma võrra nõrgem suurmeistrinormist.

☆

Oktoobri lõpul püstitas haapsalane Vassili Matvejev uue Eesti rekordi 20 km käimises ajaga 1.26,25. Eelmine rekord oli Eesti vanim, püstitatud 1958. a. Bruno Jungi poolt ajaga 1.28.32,8. Sama sportlane on tänavu varem uuendanud Eesti rekordi 10 km käimises aegadega 42.12,0 ja 40.38,0 ning käinud kiiremini kui keegi enne 5 km distantsil 20.04,6.

☆

Tbilisis peetud kergejõustikuvõistlustel oli edukaim Helgi Parts, kes saavutas esikohad kettaheites tulemusega 56.38 ja tõukas kuuli 16.56. Kettaheites saavutas teise koha Anne Salak 49.50-ga ja Lea Vahter 46.12-ga. Kuulitõukes oli Vahteri isikliku rekordi ja Eesti kõigi aegade neljanda tulemusega 15.76 teine, Salak 14.17-ga neljas. Kaugushüppes sai isikliku rekordiga 7.51 teise koha Aivo Mõttus. Teised kohad saavutasid Aivar Soop 800 m jooksus ajaga 1.55,1 ja Peep Liinev 400 m tõkkejooksus 54,6-ga.

☆

Grünaus, Berliini lähedal korraldatud rahvusvahelistel juunioride sõudevõistlusist võtsid osa kolm Pärnu noort. Teisele kohale tulnud N. Liidu roolijaga neljalise paadi meeskonda kuulusid Tõnu Vihmaru, Toomas Ollesk ja Arvi Pärgma.

☆

Kirgiisias peetud N. Liidu kartautode ringrajasõidu meistrivõistlusel saavutas hõbemedali eestlane Rainer Kallas.

☆

Kergejõustiku hooaja ühel viimasel heitjate võistlusel Lätis, Murjanes saavutas uue Eesti noorterekordi odaviskes 18-aastane Tallinna noor Jüri Peterson, kes viskas 800-grammist oda 74.52.

☆

Jyväskyläs peetud rahvusvahelise korvpalliturniiri võitis Tallinna ettevõtte „Standard" meeskond, võites Varssavi meeskonna 72:63, ja Soome Säynätsalo „Riento" 97:86. Lisaks võistlusele peeti veel kaks sõprusvõistlust soome klubidega, kus võideti Laukkaa „Urheilijat" 97:82 ja „Äänekoski „Huma" 90:84.

☆

Varem on toimunud ühe sportliku sündmusena Viljandis ümber järve jooks. Tänavu sügisel peeti ka 15,5-kilomeetriline ümber Viljandi linna jooks. Esikohale tuli Eesti Põllumajanduse Akadeemia üliõpilane Vello Meisler. Samal ajal toimunud ümber Maardu jätve jooksus oli kiireim Meelis Veilberg.

Ilmus uus „Hiiu" number

Äsjaseks hiidlaste mardipeoks ilmus hiidlaste teadete vahendaja „Hiiu" uus, järjekorras 14. number. Sellega tähistatakse Hiidlaste Seltsi 7-ndat aastapäeva. Ajakiri jätkab eelmisist tuttavas laadis kirjutiste avaldamist, kus on informatsiooni hiidlaste tegevusest, kirjeldatakse kauget Hiiumaad, seekord Kõpu tuletorni ajalugu. Väga rikkalik on Killamängud '81 fotokroonika. Pikem Lilian Esopi ettekanne liigub „Marie Underi elu ja luule radadel". Vaimuliku koega on „Alalhoidlikud sulased". Järgneb valimik hiidlastest autorite luulet, jutustus „Pärisorja vastuhakkamine", J. Parijõe jutustus „Väinamere kaldal", Antsu Luti kirjutis „Veski Peeter Hausberg", „Ja veel ühest juubelist", Rebasselja algkooli endiste õpilaste kokkutulekust Hiiumaal, Elna „Hiidlaste jaanipäev" ja G. Pello „Vanaisa jõulupuu". Lõpus Hiidlaste Seltsi liikmete ümmargusi sünnipäevi ja lahkumisi.

⊕ Stokholmi Eesti Ühing (endine Eesti Rahvuslik Liit) korraldas Eesti Majas arutluskoosoleku laudkonnavestlusena Eesti vallutamise probleemide üle. Arutluse all olid küsimused kas ja milliseid vigu tehti Eesti poliitikas viimasel perioodil ja kas need mõjusid kaasa, et N. Liit vallutas Eesti. Laudkonda kuulusid pol. dr. Rein Marandi, ajakirjanik Jüri Remmelgas, vandeadvokaat Nikolaus Metslov, nooremapõlve esindajad Jaak Maandi ja Rein Viira. Koosolekut juhatas Alex Milits.

Pilt möödunud suvisest Jõekääru lastesuvekodu tegevusest. Noored kahe väljapaneku ees, ühel aastaaegade kontrolli teisel maailma energiakontrolli tabelid. Foto: J. Säägi

Raamat Baltimaade ajaloost

Kirjastus Hurst Inglismaal ja University of California Press USA-s on koos vastu võtnud Romuald Misiunase ja Rein Taagepera käsikirja „The Baltic States: Years of Dependence, 1940—1980". Raamat ilmub arvatavasti sügisel 1982, umbes kolmesaja leheküljega ja hõlmab järgmisi peatükke: ajalooline taust; sõja-aastad (1940—1945); sõjajärgne stalinism (1945—1953); rahvuskultuuri taastumine (1954—1968); tsentralisatsioon ja läänestumine (1968—1980). Dr. Misiunas, päritolult leedulane, on adjunkt-uurijaks Yale'i ülikoolis. Prof. Taagepera õpetab ühiskonnateadusi University of California Irvine'i harus.

Ühist ülevaadet Leedu, Läti ja Eesti ajaloost on vaja, kuna see heidab uut valgust iga üksiku maa sündmusile. Näiteks küüditati talunikke a. 1949 kolmel maal korraga, ent kohalikud kommunistid kõrvaldati a. 1950 juhikohtadelt ainuüksi Eestis. Võrdlus paneb küsima: miks?

Raamatute saatus oleneb peale sisu ka levikust. Lattu-trükkimisest ei jatku. „Olenevusaastate" kirjastajail on väljakujunenud levikuvõrk. Iga suurema ameerika ülikooli raamatukogu ostab University of California Press'i raamatud pool-automaaselt. Reklaam jõuab iga ajaloo- ja ühiskonnateaduste-professori postkasti. Seega on teose levimise probleem väljaspool eesti-läti-leedu ringkondi juba ette soodsalt lahendatud.

Kvaliteedi-kontroll on taoliste kirjastuste puhul teadagi nõudlik. Kirjastus otsib eriteadlaste hulgast kaks „lugejat", kes käsikirja üksikasjaliselt läbi arvustavad. Misiunas-Taagepera raamatu tähtsuse ja taseme kohta andsid mõlemad lugejad vägagi hea hinnangu. Kontrolli rangust iseloomustab, et nad ometi esitasid ligi sada detailset soovitust ja küsimust. Üldjoontes aga võeti käsikiri vastu muudatusteta.

Suurel määral johtus see autorite endi eel-konsultatsioonist eriteadlastega. Tekst ilmus a. 1980 nelja paljundet repordina, milliseid saadeti enam kui 40-le Baltimaade spetsialistile mõlemal pool Atlandi ookeani. Üle kahe tosina vastasid. Kriitika tulemusena muudeti ebatäpseid üksiksõnu ja -fakte ning lisati või kirjutati ümber terveid pikki lõike.

Mehed väljaspool seadust

Grupp juhtivaid parteitegelasi koos mõne parteitu sõbraga olid salaküttimisel Baikali ääres, kus lasksid maha neile pealetulnud metsavahi. Selle sõber nägi, kui salakütid hüppasid autosse ja põgenesid, kuid ta sai siiski autonumbri üles kirjutada.

Asjast teatati ametivõimudele, kuid kulus hulk aega enne kui asja uurima hakati. Uurimuse tulemusena komnoorte juht Tsironov paigutati ümber spordikomitee esimehe kohale, samuti anti kinoosak. direktorile ainult uus ametiitel, kuna ta oli parteilane. Kohtu alla anti lõppeks ainult kaks parteitut. Kuid neidki ei mõistetud süüdi.

Kära juhtumi pärast läks aga suureks ja lõppeks võttis „Pravda" asja üles. Kui prokuröri käest küsiti, miks parteilasi ei antud kohtu alla, vastas see, et niisugune olnud piirkonna kohtu-uurija korraldus.

ILMUS:

FRED LIMBERG

ISAMAA EEST

Eesti Vabariigi sõjajõudude organisatsioon ja juhtkond.

Lugeja leiab sellest raamatust 1028 nime, keda lugedes tekkib küsimus: kuhu nad on jäänud? Kuigi mõni neist on oma maise teekonna lõpetanud läänes, on enamus hävinenud koos Eesti riikliku iseseisvusega. Selles raamatus on tuhat mele sõjameestest leidnud sel viisil tagasihoidlikku meenutust.

Hind $18.00 pluss saatekulu 70 centi

MUUGIL VABA EESTLASE TALITUSES

LUGEGE

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünniaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MUUGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

"Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ★ Hind koos saatekuluga Can. $ 13—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

24.

Nüüd oleks aeg minna luureposti järel, arvas Juvonen, aga ta kahtles veel, sest õhtu ei olnud vajalikult pime ja raske maastik ei pakkunud mingisugust varjumisvõimalust. Kivid ja kivistikud olid ainsad kaitse andjad, aga küll leiduks ka suuremaid kive siis kui tarvidus seda nõuab, mõtles ta. Õnneks ei olnud eesmärgini enam palju minna, ainult paar kilomeetrit, kust ta võtaks lõpliku suuna Liinahamarist põhja pool olevaile kõrgeile kaljudele, kust võiks otsida sobiva vaatluskoha eelolevaks päevaks. Juvonen plaanitses viibida Liinahamaris paar päeva, kui mitte midagi ootamatut ei juhtuks. Kõik võiks õnnestuda ka lühema ajaga, kui vaid saaks jääda nähtamatuks. Juvonen teadis, et just nüüd, kui kunagi enne tuleb liikumisel olla äärmiselt valvas ja ettevaatlik.

Ta ootas veel öö pimenemist ja läks kella üheksa ringis teele. Ta astus ettevaatlikult üle valvurite raja, roomas alarmitraadi alt läbi ja pääsis hetke pärast kivistikku varjule, kus jälle järgnes ümbruse vaatlus. Nüüd oli juba küllalt pime. Kaugemalt ei võidud enam üksikut teelist maastikus eraldada, selle asemel oli oht, et ta ise võis tormata püsiva luureposti sülle, kui sõdurid olid liikumata.

Juvonen astus mõne aja igat sammu hoolikalt kaaludes ja siis oli aeg suuna muutmiseks. Ida pool tõusis kõrge seljandik. Sinna oli ehk paarsada meetrit. Nõlvakul kasvas mingisuguseid väiksekasvulisi põõsaid, mis praeguses hämaruses andnuks kaitset kui surunuks end madalale. Seljandikult avanes vaade Petsamo fjordile ja paremal kumasid Liinahamari tuled. Sihtkoht oli lähedal ja Juvonen tundis end võitjana. Vähemalt ta oli kohale jõudnud, sest vaatluspunkt, mida ta oli kaardilt vaadanud, oli vaid 300 m kaugusel.

Liinahamarist põhja suunas kulgev tee oli ees ja selle taga jälle lahtine maastik kuni päris fjordi kaldani. Teele tal ei olnud asja, sest vaatluspunkt oli ees vasakul. Ta hakkas nõlvakut pidi üles tõusma, mis kerkis üha kõrgemale ja lõppes püstise kaljuseinaga. Kusagilt siit otsustas ta otsida sobiva koha, kust võiks teha vaatlusi ja puhata matka väsimusest.

Juvose mõtted ristlesid mitme küsimuse ümber. Sihtpunkt oli ees. Tuli arvestada kõik valguse- ja varjupooled, tuli arvestada äkilise lahkumise võimalust ja kiiret põgenemist kogu piirkonnast. Vaatluspaigast pidi nägema ka kaugele tulekuteele, kui kõigest hoolimata koeraga liikuvad valvurid jaksaksid jälgi ajada. Neid tuli varakult märgata. Juvonen teadis juba ette, et vähemalt üks koeraga luurepost liigub päevast päeva piiri suunas, aga kes teab — neid võis olla rohkemgi. Ettearvestused ei pidanud alati paika, seda ta oli saanud varemini karmilt kogeda. Külmavereliselt kaalus Juvonen võimalusi halvemate juhtumiste vastu, sest ta ei mõtelnud sugugi anda end rahulikult piirivalvurite kätte, muutugu olukord milliseks tahes.

Juvonen uuris binokliga ümbrust ja kuulatas. Liinahamari lahe rannal olevate majade suunast kuulduski mingisuguseid hääli. Mõnes majas kustutati tuled, öö oli juba peaaegu poole peal. Siis tegi ta oma otsuse. Ta jalutaks üle lagendiku, esiteks fjordi lähedale ja kui sel matkal midagi erilist silma ei sattuks, siis tõuseks ta sealt vaatluspaigale. Seal oleks see edu, et ta näeks üsna kaugele oma tulekujärgede suunas ja võiks pidada maastikku hoolikalt silmas järgmisel päeval.

Kuigi Juvonen oli otsustanud, et ta ei lähe maanteele, siis põhjaliku kaalutlemise järel muutis ta oma otsust. Ta laskus teele, mis näis üsna laia ja korras kruusateena, kus oli näha rohkesti autode jälgi. Nüüd käis ta piki teed selleks, et autod segaksid ta jäljed ja viiksid ka võimalikud koerad ta kannult segadusse. Teed kaudu ei saanud siiski kuigi pikalt käia. Ta pöördus paremale lahe suunas, kulgedes piki kõvaks tallatud kuivanud välja. Ta pöördus paremale lahe suunas, kulgedes piki kõvaks tallatud kuivanud välja. Sellele ei tohtinud vähemalt jälgi jääda. Äkki märkas ta päris lähedal punakat valgust, mis hetke pärast kadus. Ta oli jälle sunnitud peatuma. Põnevus suurenes: mis see õigesti oli?

Juvonen ei jõudnud kuigi kaua selle üle mõelda, kui valgus ilmus jälle ta ette ja samas märkas ta valgust liikuvat. Kiire vaatlus binokliga paljastas, et laeva mast ja selle tipus olev valgus olid teda hirmutanud.

— Saatan, nüüd ei kõlba peruutada, meenutas Juvonen enesele.

Ta hakkas nõlvakut pidi üles minema oma lõpliku vaatluskoha poole. Jõudes nõlvaku keskkohta, muutus see kiviseks ja raskesti liigutavaks. Ettevaatlikult hiilis ta üha lähemale ja hakkas otsima sobivat vaatluskohta. Sellest kõrgusest nägi ta juba laeva pardatulesidki ning meeste liikumist valguse kumas. Laev oli valge, selle pardajooned paistsid ähmastena lahe vaiksel pinnal. Ta tõusis veelgi kõrgemale ja nüüd märkas ta kivistikus mitutki head lohku, kuhu võiks end peita ja teha märkusi päeva jooksul.

Nõlvak muutuski kohe püstseinaks, millest enam edasi ei pääsenudki. Seina alusel oli sobiv süvend ja Juvonen laskis seljakoti seljast ja istus hõlbustusest ohates varjatud kohta. Nüüd oli eesmärk lõplikult saavutatud ja aega olukorra üle järele mõtelda. Juvonen vaatas binokliga veelgi ümbrust ja kuulatas. Üine vaikus valitses kõikjal. Kuidas võiks siin hommikul olla? mõtiskles ta.

Ümbruse vaikus ja pikaajaline valvamine olid põhjusteks, et Juvonen märkas kui väsinud ta tõeliselt oli. Närvide pinge, mis siiani oli viinud une silmist, hakkas lõtvuma ja silmad kippusd vägisi kinni vajuma. Pinge lõtvumine tundus lihaseis ja elundeis, tekitades imelikke tõmblusi ja säpsatusi, mida ta ei saanud oma tahtejõuga vältida. Üine hämarus oli kui varjav võrk Juvose ümber ja tundus, et ta ei saanud enam võidelda une vastu ning vähehaaval silmad vajusid kinni. Teadvusest kadusid piirivalvurid, verekoerad ja jälitajad. Juvonen magas väsinud inimese und.

☆

Juvonen ärkas kummalise kolina ja müdina peale. Avades silmad nägi ta, et hommik oli juba kirgas ja valge. Pilvevõrk oli kadunud ja päike paistis kõrgelt Jäämere kohal. Ta vaatas kella. See näitas kaheksat hommikul. Ta oli maganud raskesti viis tundi! — Mis juhtunuks, kui jälitajad tulnuksid kohale kui ta magas? Ta võttis binokli ja hakkas vaatlema oma tulekusuunas. Seal polnud midagi näha. Hea õnn näis olevat alles, mõtles Juvonen. Nüüd ta nägi, et piki Petsamo fjordi sõitis rannavalvelaev. Selle mootori müdin ja laevalt kuuluvad hääled olid ta äratanud. Laev sõitis Jäämere suunas. Nüüd oli Juvosel kiire kaamera otsimisega. Peagi oli laev pildistatud. Selle järel ta pildistas laeva ja kogu sadamapiirkonda laiaobjektiiviliselt. Ta arvas, et peaks sellelaadilisi pilte tegema kogu päeva jooksul, seda mööda, kuidas päike liikus, et varjud ei segaks pildi selgust. Samas tuli muidugi teha täpseid märkmeid tähelepanekuist kellaaja järele.

Raske uni oli virgutanud ja Juvonen tundis end täiesti puhanuna. Nüüd oli tal võimalus oma ülesannet täita, mille jaoks ta oli matkale asunud ja jälgida sadamas ja fjordis olevat laevaliiklust.

Kogu piirkond oli tema silmade ees. Radarijaamad, sõjalised kindlustustööd ja kõik sõjalised objektid. Ta võis viia nüüd selliseid teateid, mida temalt oodatagi. Kui tagasiminek vaid õnnestuks sama hästi kui tulek.

Iga hetk oli vaadata uut ja pildistada. Kord marssis sõjaväetüksus lauluga teel, kord jälle läksid meremehed valvelaevale, mis läks Jäämere suunas. Kõik nähtu jäädvustati filmile ja märkuseid kogunes märgatav hulk.

Siiani oli kõik hästi õnnestunud. Avastamise ohtu ei olnud, sest vaatluspunkt, kuigi see oli kõrgel kaljul, oli mingisuguses süvendis. Juvonen märkas, et arvatavasti olid sakslasedki seda valvepostina sõja ajal kasutanud, sest mitmeid tühje hülsse oli näha maas ja need kandsid saksa tunnuseid.

(Järgneb)

Praost-ülempreester E. Lepik 70-aastane

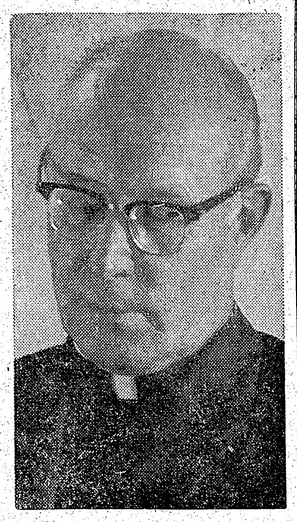

29. novembril saab paguluses asuva Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku üks väljapaistvamaid vaimulikke, Kanada ja USA praost, ülempreester Emanuel Lepik 70-aastaseks. Kuna ta on olnud Toronto eesti ortodokssе koguduse preestriks selle organiseerimispäevadest peale, peaaegu 30 aastat tagasi, siis pole palju, kui „hällilast" pidada kahekordseks juubiliks!

Need aastad, mis temas ilmneva elurühi ja aktiivsuse juures ei paistagi nagu välja, on olnud mitmekülgsed elukogemustelt, viljakad saavutistelt ning hindamis- ja tunnustustväärivad kõigi nende paljude poolt, kes Emanuel Lepikut on õppinud tundma ja tema koostöötanud, olgu vaimulikul või ilmalikul alal. Ja need paljud on kogenud juubilari alati rahulikku ja tasakaalukat, nagu ruttamist tundmata, kuid vaikselt-muheda huumorimeele vilksatustest elustatud, „saarlase temperementi", kus sõbralikkuse ja avarmeelsuse vaim, tolerantsus ning loogilisusest juhitud kaaluv ja käine ellusuhtumine on markeerivateks omadusteks.

Need omadused ongi juubilaril aidanud alati ja igalpool sujuvalt rakenduda elus, lisaks vaimuliku ülesannetele, veel väga mitmesugustes organisatsioonides ja üritustes, kus iganes on olnud vaja köitvat kõnemeest, vaikselt-efektiivset, loomulikku juhti ja õpetajat, kelle juures vaim ja praktiline mõistus on alati õnnelikus tasakaalus.

☆

Praost-ülempreester Emanuel Lepik sündis 29. nov. 1911. Riias. Kuid vanemate peatse ümberasumisega Saaremaale, sai ta oma alg- ja keskhariduse Kuressaares, kus temas areneski tahte- ja töövisadus ning sügav kodumaa- ning selle looduse armastus, mis elustavad tänini ta jutlusi ja kõnesid. Kuressaarest viis eluränd „suurele maale", Tondi sõjakooli aspirantide kursusele ning selle lõppedes juhtis vaimne „kutse" ta Petseri kloostris asuvasse EAÕK vaimulikku seminari, mille lõpetas 1935. a. kevadel. Sama aasta sügisel astus E. Lepik Tallinna Pedogoogiumi, kooliõpetaja kutse saamiseks, mis teostus 1937. a. kevadel. Abiellus neiu Maret Valgma'ga, enne kui veel samal aastal preestriameti kandidaat ordineeriti vaimuliku seisuse esimesse astmesse — deakoniks, Toompea metropoliitlikus katedraalis, mille juurde jäigi tegutsema üheks aastaks. Samaaegselt töötas õpetajana Tallinna 8-ndas algkoolis.

Juubilar pühitseti preestriks metropoliit Aleksandri poolt 1938 ning määrati Tallinna Issanda-muutmise koguduse teiseks preestriks, kuid jätkates ühtlasi õpetajana töötamist algkoolides.

Aastatel 1940./41 oli E. Lepik lühemat aega kasvataja-õpetajana Piiskop Platoni nimelises lastekodus, Riisiperes. 1941 sügisel määrati ta Kuressaarde, sealse õigeusu koguduse preestriks ja Saaremaa praostiks. Samaaegselt oli ta linna algkooli juhatajaks ja usuõpetuse õpetajaks Saaremaa Ühisgümnaasiumis.

Saatusliku 1944. a. septembris põgenes praost Lepik koos perekonnaga suures põgenike-voolus Rootsi. Järgnevana laagrielule, tuli aastail 1945—1951 teenida leiba (nagu tuhandeil teistelgi) varemtundmata aladel, alul metsatöölisena, hilem tehnilise joonestajana. Samaaegselt Kesk- ja Lõuna-Rootsis teenides kaasusuliste usulisi tarvidusi, olude-võimaluste piires.

Varsti pärast metropoliit Aleksanderi saabumist Saksamaa DP-laagrist Rootsi, määrati juubilar kirikupea poolt teostatud E.A.Õ.K. Sinodi komplekteerimisel sinodi liikmeks, millele peatselt järgnes ülempreestriks ülendamine.

1951. a. juunis emigreerus juubilar perekonnaga (abikaasa, poja ja tütrega) Kanadasse, Torontosse, kuhu ta EAÕK metropoliidi otsusega määrati Kanadas asuvate eestlastest-ortodokside usuelu korraldajaks ja Kanada praostiks. Umbes tosin aastaid hiljem lisandus sellele veel USA praosti positsioon, koos New Yorgi eesti ortodokssе koguduse „hooldaja-preestri" ülesannete õlgadele langemisega.

Nagu alul märgitud, on juubilar juba peaaegu 30 aastat olnud E.A.Õ.K. Toronto koguduse preestriks ning teinud seda ustava, hinnatud ja armastatud hingekarjasena. Selle aja jooksul on see kogudus kujunenud paguluses asuvate eestlastest-ortodokside suurimaks ja elujõulisemaks usuliseks organisatsiooniks.

☆

Juubilari tegevus ühiskondlikul alal on olnud panuserikas, eriti kehtib see viimase 30 a. pagulasühiskonnast kõneledes. Kodumaal ta tegeles peamiselt noortega. Löi kaasa skautluse liikumises, Noortekotkaste Malevas ja Kaitseliidus (noorte õpperühma ülemana). Kanadas elades on praost Lepik, lisaks vaimuliku tööle, olnud aktiivne mitmetes organisatsioonides ja üritustes. Olnud esimeheks või juhatusliikmeks Eesti Õpetaja'te Seltsis, Eesti Abistamiskomitees, Eesti Täienduskoolis, Skaudisõprade Seltsis, vanemskautide, „raudhabemete" ridades jne.

Kuid juubilari suurimaks ja märkijäävamaks teeneks jääb vist ikkagi kaasusuliste koondamine ja teenimine, mis on nõudnud, igapäevase leivateenimise kõrval seda tehes, (kuni 1980.aastani) palju energia-kulu, head tahet ja kohusetunnet, eriti kui arvestada sagedaste sõitudega Toronto ja USA vahel.

Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikule osutatud teenete eest on juubilari hinnatud piiskop Platoni ordeniga (2 kl.), mitra ning epigonationi (kuldse mõõga sümbol) kandmise õigusega.

Juubeli puhul tervitavad praost-ülempreestrit Emanuel Lepikut E.A.Õ. Kiriku, selle vaimulike ja liikmeskonna kõrval, soojalt veel paljud ja paljud kaasmaalased väljastpoolt, sõbrad ja tuttavad, endised ja praegused kaastöötajad, nii vaimulikul, kui sekulaarsel alal, küsimata vahemaadest ja kaugustest — heade soovidega, terviseks ja heaoluks, Suure Vaimu, Looja ja Eludejuhtija armu valguses, ortodokside traditsioonilise sünnipäeva-hüüdega: „Palju aastaid!" („Khronia Polla!").

E.V. Velleso

KINNITAGE VÖÖ

VÕIBOLLA EI OLE TEIL SELLEKS ENAM TEIST VÕIMALUST

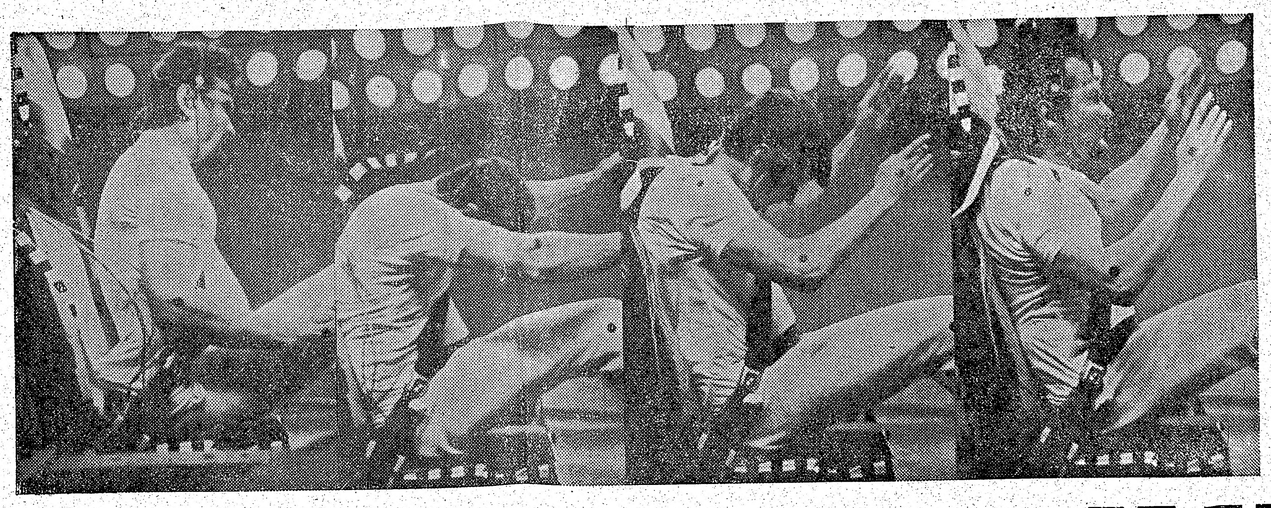

Otsese kokkupõrke puhul 50 kilomeetrilise tunnikiirusega (30 miili tunnis) kulub selleks ainult 1/10 sekundit, et auto raksataks täielikult seisma.

Paljud inimesed arvavad, et nad suudavad endid sellise kokkupõrke puhul kaitsta. Kuid isegi väikese kiirusega kokkupõrgete puhul paiskub kaitsevööta isik auto sisemuse vastu jõuga, mis võrdub mitmele tuhandele naelale.

Kinnitage oma kaitsevöö õieti — mugavalt ja madalalt ümber puusade ja õlavöö vabalt, jättes umbes kaks tolli ruumi vöö ja rinna vahele. Tehke seda **eriti** kodu lähedal toimuvate lühikeste autosõitude ajal, kus juhtub kõige rohkem õnnetusi.

Kirjutage broshüüri "What you should know about seat belt" saamiseks aadressil:

Ministry of Transportation and Communications, Public and Safety Information Branch, 1201 Wilson Avenue, Downsview, Ontario M3M 1J8.

Julgestusvöö kinnitamine võib tähendada seda, kas te jalutate õnnetuse puhul auto juurest eemale või teid kantakse kanderaamil ära.

Ministry of Transportation and Communications
Ontario
James Snow, Minister
William Davis, Premier

◉ Saksa-Shveitsi kaubandusajakiri „Plus" analüüsib 1935. a. Varssavi maleolümpial mängitud Paul Kerese ja inglase Winteri poolt mängitud partiid. Kerest tutvustades kirjutatakse et 5 a. eest kaotas maalemaailm P. Kerese surmaga ühe suure isiksuse. Ta ei kuulunud malegeeniuste hulka, oli end aga nii üles töötanud, et pärast Turiini turniiri võitmist võis maailma 8 parima ees esitada väljakutse maailmameister Aljehhinele. Käisid ettevalmistused turniiriks, mis katkesid sõja tõttu. Pärastsõja aastatel Keres ei saavutanud endist vormi. 1950 ja 1951 oli ta N. Vene meister. Märgitakse veel, et tema partiide kommentaarid on tähelepanu väärivad.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
123 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

Noodiraamat koolile ja kodule

Toronto Eesti Seltsi Täienduskoolide komitee on aastate jooksul kirjastanud õppetööks vajalikke õpikuid. 15-ndaks väljaandeks on Lydia Aruvald'i koostatud mahukas „Noodid T.E.S. Täienduskoolide lauluõpikule" ja „ Noorte laulik", kus 120-l leheküljel on fotokoopiliselt antud suur valik koolides kasutusel olevaid laule.

1969. a. väljaantud „Noorte laulik" oli ilma nootideta, kuna kohapeal otsest vajadust nootidele polnud, nagu märgib uue teose kaassõnas raamatu koostaja L. Aruvald. Hiljem on siiski tulnud järelpärimisi teistest eesti täienduskoolidest nootide saamise võimalusse kohta, mis tingis uue noodikogu koostamisele asumise. Tänapäevaseid paljundamisvõimalusi (fotokoopiat) kasutades on noote kopeeritud igast võimalikust allikast, mis muudab trükipildi küll ebaühtlaseks, kuid väljaandjad on lähtunud praktilisest küljest.

Mõnel juhul polnud aga kopeerimisvõimalusi ning koostajal tuli oma kauni käekirjaga ise noote kirjutada. Tulemus on kogukas noodiraamat eesti koolides lauldavaist lauludest, osa juba ammused tuttavad, mida praeguste koolide piiratud võimaluste juures tahetakse ka uuele generatsioonile õpetada. Kogenud lauluõpetajana tunneb Lydia Aruvald kooli vajandusi ja õpilaste huvi eestikeelsete laulude vastu.

Koostaja on teadlik, et kogumik pole täielik ja ta kutsub kõiki üles, et kes teavad kogust puuduvaid laule, mis oleksid täienduskoolis laulmiseks sobivad, saata need koostajale (aadr. 243 Sammon Ave., Toronto, Ont. M4J 1Z6). Raamatu köitemooduse juures on uute lehekülgede liitmine kergesti teostatav.

Kuigi raamat on mõeldud kasutamiseks koolides õpetajaile ja abiõpetajaile, on see samal ajal sobiv ka lastevanemaile enestele oma lastele eesti laulude õpetamiseks, kohas, kus eesti täienduskooli pole olemas. See on siiski rikas kogumik eesti koolide lauluvarast, mida vanem generatsioon tahab eesti noortele kui oma kultuuripärandit edasi anda.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Rene Uferi uusi meloodiaid

Rene Ufer on oma meeleolulauludega siinse mandri eestlastele vana tuttav. Torontolased mäletavad teda paarilt karavanipidustuse Tallinn-paviljonist, aga ka mitme heliplaadi kaudu. Viimasel plaadil „Unustuse tilk" oli tal kaasabiliseks alt Lilian Treiberg, kellega koos toimus ka kontsert Torontos. Mitmed Uferi meloodiad on saanud populaarseks ka teiste eesti lauluansamblite repertuaaris.

Tänavu ilmus kahe helikunstniku Rene Uferi ja Lilian Treibergi uus heliplaat „Vaheldus". Heliplaadil olevad laulud ja instrumentaalpalad on kõik R. Uferi uuem omaloomingu, nii viisid kui ka sõnade tekstid ja muusikaliselt samas laadis kui ta eelmised. Tekstides pole helilooja ise suutnud säilitada Jüri Korki meeleoluviisidele omast kõrget taset, vaevalt ta seda on püüdnudki.

Uuele väga dünaamilise looduspildiga heliplaadile on nime andnud „Vaheldus", selle kõrval „Rulett", „Baaridaam", „Ütle lind", „Kesköine arm", „Pruunid poisid", „Põhjamaa neiu", „Kaluriema", „Armukiir", „Las Vegas" ja „Vaid illusioon"; kaks neist on instrumentaalpalad.

Uus heliplaat on hea demonstratsioon võimalusist heliplaadistamisel. Saatemuusika on R. Uferilt, kes on kasutanud akordioni, klaverit rütmipille, synthesizerit ja kitarri. Nende kasutamisel on antud taustaks mõnel juhul täielik orkestri efekt ja rütmikus. Viimane on omane Uferi melaoodiaile, mis on ühelt poolt romantilise tundevibratsiooniga, teiseks aga jõuline, elav, liikuv elunähete registreerijana. Nende kahe loojaisikuse amplituudi seobki mingi vahelduse otsing.

Seda vaheldust toob esile Lilian Treibergi mahe alt, kes ilmse tundeküllusega vormib luuletaja -helilooja loomingupüüdlused meeleolusid tõlgitsevaks lauluks. Silmatorkav on laulja hea diktsioon. Osa lauludes on aga lauljaks R. Ufer ise. Nii on heliplaadil kuulajaile vaheldust selle mitmekülgses mõttes.

R. Uferi meeleolulaulude sõpradele on see meeldiv jällekohtumine näitamaks, et sellisele loomingule on tegijaid ja järelikult ka kuulajaid.

VABA EESTLANE

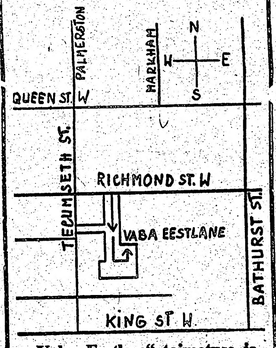

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.25
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VOTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

* Kui tervekssaamisest liiga palju räägitakse, siis on karta, et surm seisab suu juures.

* Kiri hauaplatsil: „Ta kiirustas kogu elu ja lõpuks jõudis pärale."
Arvo Valton

---

näha. Hea õnn näis olevat almõtles Juvonen. Nüüd ta nägi, ki Petsamo fjordi sõitis rannalaev. Selle mootori müdin ja lt kuuluvad hääled olid ta nud. Laev sõitis Jäämere suu- Nüüd oli Juvosel kiire kaametsimisega. Peagi oli laev pildisl. Selle järel ta pildistas laeva ogu sadamapiirkonda laiaobviliselt. Ta arvas, et peaks laadilisi pilte tegema kogu a jooksul, seda mööda, kuidas e liikus, et varjud ei segaks pilelgust. Samas tuli muidugi tetäpseid märkmeid tähelepanet kellaaja järele.

aske uni oli virgutanud ja Juen tundis end täiesti puhanu- Nüüd oli tal võimalus oma annet täita, mille jaoks ta oli kale asunud ja jälgida sadamas jordis olevat laevaliiklust.

ogu piirkond oli tema silmade Radarijaamad, sõjalised kindustööd ja kõik sõjalised objekTa võis viia nüüd selliseid teamida temalt oodatagi. Kui taminek vaid õnnestuks sama ti kui tulek.

ga hetk oli vaadata uut ja pilada. Kord marssis sõjaväeülelauluga teel, kord jälle läksid remehed valvelaevale, mis läks mere suunas. Kõik nähtu jäädtati filmile ja märkuseid kogu märgatav hulk.

Siiani oli kõik hästi õnnestunud. astamise ohtu ei olnud, sest atluspunkt, kuigi see oli kõrgel jul, oli mingisuguses süvendis. vonen märkas, et arvatavasti olid kslasedki seda valvepostina sõja l kasutanud, sest mitmeid tühje lsse oli näha maas ja need kandsaksa tunnuseid.

(Järgneb)

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

mub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 17. novembril 1981 — Tuesday, November 17, 1981

KIREV MAAILM

NAAPOLI — Sõda võistlevate kurjategijate gängide vahel on Naapoli ümbruskonnas läinud nii suureks, et sajad relvastatud kurjategijad võitlevad kontrolli saamiseks narkootika, prostitutsiooni, salakaubanduse ja „kaitsmise" aladel. Uue generatsiooni kurjategijad ei ole enam nii ettevaatlikud, kui nende eelkäijad. Möödunud nädalal üks lihunik, 40-aastane Quirino Ganzirli müüs liha oma äris, kui grupp mehi sisse astusid ja avasid talle tule, surmates tema ja kaks ostjat. See oli 100-s ohver sel aastal.

STOKHOLM — Lapsenduste arv Rootsis tõuseb — möödunud aastal 7 protsendiga. Mis tähendas seda, et kokku 2.115 last alla 18 aasta said uued vanemad. Adopteeritavatest lastest pärines 26% Indiast, 17% Sri Lankast ja 15% Tshiilist. Suur arv lapsi on ka Korea pärit-oluga. Möödunud aastal adopteeritud lastest olid 20% rootsi kodanikud.

SAN FRANCISCO — 27 hoonet põlesid San Francisco linnas ja terve rida nende ette parkeeritud autosid langesid tuleroaks. Tulekahju algas ühes saunas ja levis kogu homoseksuaalide „S ja M slave quarter'ile". See oli suurim tulekahju pärast 1906 aastat, kui maaväring ja tulekahjud hävitasid kesklinna.

HALIFAX — Toronto sotsioloog Agnes Calliste ütles, et etnilistest gruppidest pärinevad õpilased, eriti kreeka, itaalia ja Kariibi saartelt pärit vanemate lapsed, panevad suurt rõhku hariduse tähtsusele ja paremate koolihinnete saamisele, mis on tagatiseks elus edasi jõudmiseks.

NEWPORT BEACH, Kalifornia — Elvis Presley endine 1971 Detomaso Pantera auto on vahetatud 300.000 dollari väärtuses teemantide vastu. Anonüümne ostja tegi sellise pakkumise praegusele omanikule Dave Carsonile, kui see helekollane auto pidi oskjonile minema.

NEW YORK — New Yorgi osariigi ajalooõpetajatele tehti korraldus, põhjalikumalt jutustada õpilastele „Holocaust'ist" — juutide hävitami Saksamaal Hitleri korraldusel. Selleks on ette nähtud lisasummasid.

CAPE MAY, N.J. — Kui temperatuur tõusis laupäeval, 11. juulil USA-s 101 kraadini Fahrenheit, läksid kaks janust naist, üks neist paljaste rindadega kohalikku kaubanduskotta, et vett juua. Neid ei lastud sisse, kuna neil ei olnud kingi jalas.

WASHINGTON — Senaator William Proxmire igakuine Golden Fleece Award määrati seekord USA armeele. $6000 suurune summa anti uurimise teostamiseks, kuidas osta Worchestershire kastet.

MOSKVA — N. Liit on võtnud kasutusele tööstusrobotid, milledega asendatakse inimtöölisi raskeil ja ohtlikel töökohtadel. Ukrainas olevat alustanud tööd robot, mis avab ja sulgeb sulatusahjude luuke. Varem oli seda tööd teinud kuus töölist.

LONDON — Pastor Frank Cooke andis kahe leheküljelise juhise prints Charles'ile ja tema pruudile lady Diana Spencer'ile. Vaimulik annab nõu, et armatsege nii sagedasti kui võite, ja nii, et ka partner saaks rahulduse, võtke aega armatsemiseks. Kaotage enne voodisse minekud kõik lahkhelid.

TOKIO — Maailma suurim laev, 565.000-tonnine „Seawise Giant", sooritas aprilli lõpul oma esimese sõidu Pärsia lahelt Jaapanisse. Laev valmis jaapani dokis möödunud detsembris, aga jäi kuudeks seisma ülisuurtetanklaevade liigse arvu tõttu. Tõenäoliselt see jääb maailma suurimaks laevaks mõneks ajaks.

T.E.S. Lasteaia mardiballi paraadist osavõtnud lapsed puhkamas pärast paraadi. Foto: Vaba Eestlane

Balti programm algas merevaigunäitusega

Laialdane Balti riikide tutvustamine kolme nädala jooksul Torontos

Möödunud teisipäeva õhtul avati Torontos Robarts Library's Balti Liidu ja Toronto Ülikooli Community Relations Office ühisel korraldusel näitus „Amber from the Baltic Coast: Estonia, Latvia and Lithuania", mis on esimene üritus kolmenädalalises Toronto Ülikooli Balti programmis. Avamisel oli kuni 150 kolme balti rahvuse liiget ja külalist. Näitus jääb avatuks 29. novembrini raamatukogu lahtioleku aegadel.

Näituse avatseremoonia avas ülikooli Community Relations Office juhataja eestlanna Marvi Ricker, märkides et eelseisev üritus on osa ülikooli programmist, mis võimaldatud etnilistele gruppidele.

Ta tänas ülikooli poolt inimesi, kes on olnud organiseerimisele kaasaaitajaiks.

Järgnevalt Toronto ülikooli Institute for Russian and East-European Studies direktor prof. Zekulin kiitis lühidalt avatavat sündmust, öeldes mida baltlased teevad, see on alati olnud hästi tehtud.

Joanna Kuras, Balti Liidu esinaine, tutvustas näitusele kaasaaitajaid, nende hulgas hindas ta Eneri Tauli väga maitseka kujundajana. Ta lisas, et

avatav näitus on üks osa balti ainete programmist, kus veel on Balti Teatrifestival, sümpoosion balti teatrist, koos AABS'iga sümpoosioni etnilise identsuse säilitamisest ja kontsert.

Ta tänas koostöö eest Toronto ülikooli ja Marvi Rickerit.

Järgnes Leedu Ühiskond Kanadas Toronto osakonna esinaise Ramune Jonaitise'e ettekanne merevaigu tekkimisest ja ajaloost, märkides et balti merevaik on 55 miljonit aastat vana ja peetakse mõnede arvates kauneimaks maailmas. Aegde jooksul on see saanud osaks Balti ajaloost, mütoloogiast, aga kõigepealt ehetena.

Lühikeses muusikalises osas esitas Alfred Kuus kandlemuusikat. Ülejäänud ajal pakkusid Balti Naiste Nõukogu liikmed kohvi ja suupisteid ning tutvuti väga maitsekalt üles seatud näitusega, kus merevaigu kõrval oli igalt rahvalt ka üks näide nende rahvarõivaist.

Sündmuseks oli Balti Liidu poolt väljaantud voldik „Baltic Peoples", kus tutvustatakse ajaloolisest aspektist kolme maad.

Eestlaste poolseiks korraldajaiks on olnud AABS'i Kanada komitee, Eesti Kunstide Keskus ja Eesti Kirjanduse Sõbrad, viimane teatrifestivali käendajana.

☆

Näituse maitsekat kujundust on juba märgitud, see oli nii tehtud, et merevaigule oli antud esiletulev mõju ega mitte poldud katsutud kuhjamisega efekti saavutada. Viies vitriinis oli näiteid merevaigust, selle ajaloolisest tekkeloost ja kujunemiskäigust vaiku jäänud taimede ja putukatega.

Juuresoleval kaardil oli määritletud merevaigu leiukohad Läänemere piirkonnas. Eesti, Läti ja Leedu ning Preisi rannikul, Rootsis Skånes, kuid eraldi veel Elbe alamjooksu vesikonnas. Baltimere merevaigu vanust hinnatakse 55 miljonile aastale.

Juba varajases ajaloos jõudis Balti merevaik kaubanduslike sidemete tõttu Vahemere ruumi, kuna Homeros kirjutas juba, et Trooja ilus Helene kandis kuldkeed, mis oli kaunistatud merevaiguga, mis hõõgus nagu päikesepaiste.

Merevaigust on kirjutanud mitmed maailmakirjanikud ja leedu muistsed müüdid, kuna muiste oli merevaigul võrdne väärtus kullaga. 1300 aastat tagasi andis Muhamed dekreedi, et Mokkasse minevail palverändureil oleks merevaigust tehtud palvekeed (roosikrantsid).

Näitusel on ka esile toodud merevaigumaad iseseisvate riikidena, kolme Balti riigi vapid ja lipuvärvidega lindid.

Näitusel on merevaiku suurte kamakatena Ontario muuseumist, palju aga töödelduna ehteiks, mõnel määral ka tarbeesemeiks küünlajalgadena jm. Öeldakse, et merevaik on vanem, kui Alaska kuld ja Euroopa mäed, see on orgaanilise põhikoega vääriskivi.

Läti ja leedu ehtekunstnikud on valmistanud merevaigust mitmesuguseid ehteid ja need on igaüks omaette kunstitöö, sest ükski merevaigu tükk pole teisega sarnane.

Väga huvitav ja dekoratiivne on gravüür merevaigu sisepinnas, mille oli valmistanud F. Daukautas.

Näitus on ülevaatlik kirjeldus merevaigu saamisest kuni ehteks valmistamiseni ja väga huvitav kokkuvõte sellest, miks Eestitki merevaigumaaks nimetatakse.

Poola sai tagasi oma iseseisvuse päeva

Austuseavaldused N. Vene punaarmee võitjale marssal Pilsudskile

VARSSAV — Poolas tähistati esmakordselt kommunistliku rezhiimi kestel Poola iseseisvuse aastapäeva ja koos sellega ülistas tööliste ametiühing Solidaarsus ka Poola rahvuskangelast marssal Josef Pilsudskit, kelle juhtimisel poola armee andis 1921. aastal hävitava löögi N. Venemaa punaarmeele. Gdanskis nimetasid töölised isegi ühe laevaehituse tehase marssal Pilsudski nime järele, mis on venelastele mõrudaks pilliks alla neelata.

Poola kommunistlik partei ühines Poola iseseisvuspäeva tähistamisel töölistega, mis oleks ettekujutamata olnud 14 kuud tagasi. Ametiühing Solidaarsuse plakatid, mis olid kõikjale üles seatud koos poola rahvuslippudega,

rõhutasid väljakutsuvalt, et aasta 1981 on Poola elus sama tähtis ja oluline nagu oli seda 1918. aasta, mil Poola sai tagasi oma iseseisvuse.

Iseseisvuspäeva demonstratsioon oli kõige rahvarikkam Poola praeguse revolutsiooni sünnikohas Gdanskis, kus sellest võtsid osa umbes 10.000 inimest.

Varssavis asetati Tundmata Sõduri mälestussambale pärg. Tseremooniast võttis osa ka Poola president Henryk Jablonski, mis oli esmakordseks juhuseks kus kommunistid austasid 11. novembrit, mida poolakad peavad oma iseseisvuse päevaks.

Moskva survel on kommunistliku rezhiimi ajal Poola rahvuslikuks pühaks peetud 7. november, mis on teatavasti vene kommunistliku oktoobrirevolutsiooni aastapäevaks.

Varem on 11. novembril mälestussamba jalale pärja asetajad arreteeritud.

Vaatamata nendele näilistele järelandmistele ei ole lahendatud Zielona Goras provintsi ulatuses toimuvat farmerite streiki, millest võtab osa 200.000 põllumeest. Streik on kestnud juba 21 päeva ning sellel on tõsised tagajärjed Poola varustamisel toiduainetega.

Uute järelandmiste raames, kavatseb kommunistliku partei juht ja peaminister kindral Jaruzelski kutsuda Solidaarsuse esindajaid valitsusesse, milleks ka partei poliitbüroo on andnud juba oma nõusoleku.

Solidaarsuse juht Lech Walesa teatas, et lähemas tulevikus algavad uued läbirääkimised kommunistliku partei, katoliku kiriku ja Solidaarsuse esindajate vahel Poola kriisi lahendamiseks.

Poola farmerid lõpetasid streigi

VARSSAVI — Poolas lõppes nädalavahetusel Zielona Gora provintsis juba pikemat aega kestnud farmerite streik, mis tunduvalt halvendas elanikkonna varustamist toiduainetega. Poolas toimuvad metsikud streigid ei ole siiski seega veel lõppenud ning praegu streigivad umbes 250.000 isikut, nende hulgas umbes 190.000 üliõpilast, kes nõuavad akadeemilisi reforme.

* Rahvast teenides teenis ta eelkõige selle lähimat osa — iseennast.

Arvo Valton

TROLLIDE JÕULULOOSIMINE 5. dets. 1981

DESIGN PRODUCTS

288 Danforth Ave., Toronto, tel. 466-8001

Sai ☆ Kohvi ☆ Trolli meeleolu ☆ Jõulutunne ☆ Trollide loosimine ☆

TROLLIDE LOTERII algab nüüd! Tulge ja tutvuge!

Kõik võivad tulla ja täita loosipileti ja kõigil on võimalus võita.

Tervitus TROLLIDELT

Reagani abiliste kõrvalhüpped

Riikliku julgeolekunõukogu juhatajat kahtlustatakse altkäemaksu võtmises

WASHINGTON — President Reagan sai möödunud nädalal mitme ebameeldivuse osaliseks, mis heidavad halba varju ta administratsioonile. Nii sai teatavaks, et riikliku julgeolekunõukogu juhataja Richard Allen on võtnud ühelt jaapani ajakirjanikult 1000 dollarit selle eest, et ta aitas ajakirjanikul angazheerida intervjuud president Reagani abikaasa Nancy Reaganiga. Politseivõimud on asunud uurima, kas siin ei ole tegemist altkäemaksu võtmisega.

Teise ebameeldiva üllatuse presidendile valmistas riigi eelarve direktor David Stockman, keda vaatamata oma 35-le eluaastale peetakse geeniuseks ja kes on üks Reagani majanduspoliitika tugisambaid.

Stockman tegi presidendile karuteene sellega, et ta andis ajakirjale Atlantic Monthly jutuajamise, mille kestel ta vastutustundetult kritiseeris Reagani majanduspoliitikat, milles ta ise on osaline.

Stockmani väidetest võib järeldada, et talle oli juba ammu selge, et Reagani programm ei võimalda majanduselu kiiret ja küllaldast kasvu ning et valitsuse kalkulatsioonid riigi eelarve puudujääkide kärpimiseks olid ebareaalsed.

Uhtlasi mainis Stockman, et Reagani majanduspoliitika taotleb rikastele soodustuste andmist.

Hoogne sügispidu Montrealis

MONTREAL (VE) Montreali eestlaskonnas on praegu eelistatumaks kõneaineks laupäeva, 7. nov. õhtul Montreal-West'is St. Philips Anglican kiriku avaras saalis peetud hästi korda läinud sügispidu. Sellest peost oli osavõtjaid poolteist sada ning Montreali kohta harukordseks ja eriti südantsoendavaks osutus noorte rohkus, nende seas viisteist Torontost külla saabunud noort.

Peo avas Montreali Eesti Seltsi esimees Richard Leitham, märkides, et peo tegelikkudeks korraldajatek on olnud noored ise. Peo eeskava avanumbrina esinesid Questo naisvõimlejad Hilja Pauli juhatusel, virtuooslikult viimistletud koreograafiaga. New Yorgist oli saabunud populaarne meeleolulauljakomponist Urmas Kärner, kes kitarri saatel laulis ka tõsisemaid ballaade.

Montreali eestlaskonna selle sügise rõõmustavamaks sündmuseks on olnud rahvatantsurühma „Kuppari" taaselustamine, Miss ESTO-80 Helle Leithami ja Kaia Sunne juhatusel. See tantsurühm oma kaheksapaarilises koosseisus täitsid peosaali lava, esitades kolm tantsu, saades tormilise aplausi osaliseks.

Sügispeo tõmbenumbriks kujunes Toronto meeskvartett „Positiivsed Mehed" (Mark ja Erik Teose, Alar Kivio, Hillar Tork) esinemine meeleolukohaste, hoogsate ning lõbusate uuemate eesti lauludega ning lisapalana moodsas n.n. rokkmuusika stiilis erit vaimukas „Kikilips".

Eeskavale järgnes kehakinnitus rikkalikkude võileibade, kookide ja kohviga, korraldatud tragide noorte Katrin Heyducki, Helle ja Pille Leithami poolt. Tulutoovat baari korraldas Andres Pedriks.

Peo teine osa oli tants, milleks mängis Hans Stumfi orkester saksalastele omases traditsioonilises traksidega nahkpükstes. Hoogne ja tujukõllane tants kestis kuni kella üheni öösel.

Sündmuste kalender

Teisipäeval, 17. novembril kell 7.30 õ. Gustafsson Gallery's 84 Yorkville Ave., Timmase uute töode näitus. Näitus jääb avatuks 28. novembrini.

Kolmapäeval, 18. novembril kell 7.30 õ. Tartu College'is Tartu Instituudi korraldusel A.E. Naelapea loeng „Eestlaste mõtlemisest, Veljo Tormisest ja rahvaluulest".

Laupäeval, 21. novembril kell 7.30 õ. Horner Place Restaurant'is, 496 Horner Ave. Tehnapoiste järjekordne koosviibimine.

Laupäeval, 21. novembril kell 7 õhtul Eesti Majas Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi sügispidu.

Teisipäeval, 24. novembril kell 7.30 õ. Eesti Maja noorteruumis Eesti Majandusklubi Kanadas laudkonnavestlus „Majanduselu tänapäeval ja tulevikus".

Neljapäeval, 26. novembril kell 8 õ. Eesti Majas J. Luige loeng „Viljapuude külmakindlusest ja sortidest".

Reedel, 27. novembril kell 7.30 õ. Eesti Majas Eesti Etnograafilise Ringi 10. a. juubeli rahvakunsti õhtu.

Reedel, 27. novembril kell 7.30 õ. Eesti Majas Eesti Etnograafilise Ringi 10. a. juubeli rahvakunsti õhtu.

Reedel, 27. laupäeval, 28. ja pühapäeval, 29. novembril Eesti Maja väikses saalis Arville Pustrõm-Uusi kunstinäitus.

Laupäeval, 28. novembril kell 7 õ. Eesti Maja keskmises saalis Eesti Vabadussõja alguse tähistamise koosviibimine.

Laupäeval, 28. novembril kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi sügispidu.

Kolmapäeval, 2. detsembril kell 7.30 õ. Tartu College'is Tartu Instituudi korraldusel prof. J. Timuski loeng „Rehielamu uuesti avastatud".

Pühapäeval, 6. detsembril kell 4 p.l. Metropolitan United Church'is (Queen & Church) T.E. Baptisti koguduse noortekoori advent kontsert.

Pühapäeval, 6. detsembril kell 12 päeval Eesti Abistamiskomitee Kanadas loterii.

Pühapäeval, 6. dets. Eesti Kunstide Keskuse ja EKN korraldusel pidulik õhtusöök Neeme Järvi ja Arvo Pärti austamiseks.

Laupäeval, 12. detsembril kell 1 p.l. E. Abistamiskomitee Kanadas „Ehatare" avamine ja 30. a. juubeli tähistamine.